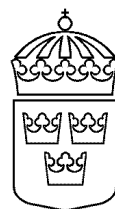

Riksdagens protokoll

2003/04:64

Torsdagen den 5 februari

Protokoll
2003/04:64

Kl. 12.00 – 15.05

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 30 januari.

2 § Meddelande om utrikespolitisk debatt

Tredje vice talmannen meddelade att den utrikespolitiska debatten skulle äga rum *onsdagen den 11 februari kl. 9.00*.

3 § Svar på interpellation 2003/04:244 om centraliseringen av Högskolan Trollhättan/Uddevalla

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är roligt med det stora intresse som frågan skapar.

Rosita Runegrund har ställt ett antal frågor till mig angående de förslag som finns vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla i fråga om lokalisering av högskolans verksamhet.

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har sedan starten 1990 expanderat kraftigt. Det har varit ett viktigt led i de senaste årens omfattande utbyggnad av den högre utbildningen i hela landet. Högskolan i Trollhättan/Uddevalla, som i dag har drygt 9 000 studenter och nästan 500 anställda, har lagt stor vikt vid samverkan med det omgivande samhället. Bland annat har högskolan profilerat sig mot framför allt olika former av arbetsintegrerat lärande, vilket bygger på ett väl fungerande samspel med arbetslivet.

Högskolan i Trollhättan/Uddevalla bedriver i dag verksamhet i Trollhättan, Uddevalla och Vänersborg. I Vänersborg finns vårdutbildning, förskollärarytbildning samt utbildning i vissa samhällsvetenskapliga ämnen och språk. I Uddevalla bedrivs utbildningar i ekonomi, informatik samt medie- och kommunikationsvetenskap medan det i Trollhättan finns utbildningar inom naturvetenskap, teknik och IT.

Nu förs en diskussion vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla om den framtida lokaliseringen av högskolans verksamhet, en diskussion som naturligtvis också förs utanför högskolan i den berörda regionen. Inom ramen för högskolelagen (1992:1434) och andra regler för myndigheter som gäller för högskolor ges ett lärosäte stor frihet att utforma sin verk-

samhet, bland annat vad gäller förläggningen av utbildningen. Högskolan i Trollhättan/Uddevalla har tagit in flera olika förslag till en samlad lokalisering av den verksamhet som i dag finns på tre orter. Styrelsen avser att ta ställning till dessa förslag under våren.

Den väl fungerande samverkan mellan Högskolan i Trollhättan/Uddevalla och det omgivande samhället har varit av stor betydelse för högskolans utveckling. Enligt min mening ligger det ett stort värde i att högskolan finns lokaliserad på de orter där den finns i dag. Högskolan bör noga analysera effekterna av de olika förslagen om samlokalisering. I en sådan analys är det förstas viktigt att väga in studenternas, de berörda kommunernas och näringslivets synpunkter för att säkra högskolans framgångsrika verksamhet.

Anf. 2 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag vill tacka utbildningsministern för svaret på min interpellation som jag tolkar mycket positivt. Jag tycker också att utbildningsministern visar en stor respekt för den öppna debatt som pågår bland invånare i regionen, men också bland företagen och politikerna. Det är en respekt också för de politiska ställningstaganden som man har gjort i de olika kommunerna.

Jag är väl medveten om och har aldrig ifrågasatt att ett lärosäte har stor frihet att utforma sin verksamhet. Men jag är kritisk till att man driver en i mitt tycke centraliseringslinje, och det utan några som helst konsekvensanalyser vad gäller näringslivets synpunkter eller när det gäller kostnadskalkylerna.

Det som jag tolkar som ett positivt svar från utbildningsministern och regeringen är att utbildningsministern i svaret säger att "den väl fungerande samverkan mellan Högskolan i Trollhättan/Uddevalla och det omgivande samhället har varit av stor betydelse för högskolans utveckling". Han säger också att det ligger ett stort värde i att högskolan finns lokaliserad på de orter där den finns i dag och att högskolan noga bör analysera effekterna av de olika förslagen om samlokalisering. I en sådan analys är det förstas viktigt att väga in studenternas, de berörda kommunernas och näringslivets synpunkter för att säkra högskolans framgångsrika verksamhet.

Det här svaret tycker jag tål att upprepas, ministern, för vi vet att det inom EU och i Sverige i dag finns en medvetenhet om att nyckeln till tillväxt är de små och medelstora företagen. HTU är i dag en av de högskolor som har störst utbud och erfarenhet av arbetsintegrerat lärande och praktik.

När det gäller regionen – jag var med från början vid Västra Götalandsregionens tillkomst – har sjukvården varit och är den mest aktualiserade frågan. Den fråga som jag tycker har kommit i skymundan av det som sker är just regionutvecklingen. I de här tre kommunerna har vi sett vad högskolan har betytt för just utvecklingen när det gäller företag och studenters möjlighet till praktik. Men det har också betytt att de har stannat kvar i de olika kommunerna. Jag vet själv för jag har barn och mågar som har studerat där. Det har aldrig varit problem med praktik, och de finns kvar i regionen.

Tack för svaret!

Anf. 3 PETER JONSSON (s):

Fru talman! Jag vill också passa på att tacka utbildningsminister Thomas Östros för svaret på interpellationen av Rosita Runegrund.

Precis som utbildningsministern har uttalat har högskolans positiva utveckling i mångt och mycket berott på lokaliseringen till de här tre orterna, Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla. Det stämmer också att utvecklingen i kommunerna har följt med i den delen. Det är ett samspel och ett samarbete som har varit nyckeln till Fyrstadsområdets utveckling, inte bara när det gäller högskolan utan också att vi under lång tid har använt begreppet Fyra kommuner med en arbetsmarknad. I det räknar jag också in Lysekil.

Som riksdagsledamot från Trollhättan har jag följt utvecklingen kring högskolan. Jag tycker att högskolans styrelses förslag till en lokalisering, eller ett campus, är oroväckande. Partidistriktet Norra Älvsborg och Arbetarkommunen i Trollhättan har diskuterat högskolans förslag, och vi är eniga i vårt ställningstagande att den nuvarande lokaliseringen är det bästa alternativet.

Fru talman! Även kommunens företrädare i dessa tre kommuner är överens om att den nuvarande lokaliseringen är det bästa alternativet för kommunernas framtida samarbete och utveckling. Jag hoppas att debatten i dag visar att den här frågan inte enbart handlar om lokaliseringen av högskolan utan i stor utsträckning handlar om betydelsen av att hålla fast vid de intentioner som fanns när högskolan en gång etablerade sig i Fyrstadsområdet.

Anf. 4 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Jag tror att det utbildningsministern kommer att få lyssna på av ledamöter från den här regionen egentligen är ganska unikt. Jag utgår från att samtliga av mina kolleger i samtliga partier som kommer att föra talan här i dag kommer att slå fast att det är viktigt att högskolan får behålla den nuvarande indelningen, som man har byggt upp gemensamt i den här regionen.

Vi är väldigt stolta över att vi har kunnat vara med och tillsammans uppnå denna utveckling. Jag inser ju att ministern inte kan bedriva någon slags ministerstyre, men jag utgår från att utbildningsministern i varje fall kan tala med de ledamöter i en styrelse som väljs av en regering och redovisa den inställning som vi valda representanter från den här regionen har när det gäller de här delarna.

Jag upplever att det är ett stort slöseri med pengar med att vara lokaliserad till enbart en ort. I förlängningen skulle det skapa enormt stora problem i det samarbete som har utvecklats mellan de berörda kommunerna. Jag utgår från och hoppas att svaret, som andas en del positivt, fullföljs så att man lyssnar på de politiska företrädare som finns i regionen – över partigränserna.

Anf. 5 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Som riksdagsledamot och ledamot av högskolans styrelse har det funnits två skäl för mig att avvisa ett sådant långtgående förslag som det som antogs för drygt ett år sedan. Det finns två grundläggande skäl för mitt ställningstagande. Dels var det utbildningspolitiskt, och det

Prot. 2003/04:64
5 februari

*Svar på
interpellationer*

behöver vi inte diskutera så mycket i dag, dels har det framför allt varit ett allmänpolitiskt.

Vår särart och profil på vår högskola, så kallat arbetsintegrerat lärande, det vill säga samverkan mellan högskolan och näringslivet, men också vår alldeles unika rekryteringsprofil, har varit ett utbildningspolitiskt skäl för att hålla fast vid en decentraliserad högskola.

Allmänpolitiskt handlar det om vår tillblivelse, vår historia. I vår region, med representation från riksdagen, har man starkt argumenterat för den lokaliseringen.

Sedan är det fråga om nuläget. Jag vill återkomma till det i mitt andra inlägg.

Beslutet att förbereda för en samlokalisering fattades i mars 2003. Nu deltar jag i vanlig demokratisk ordning i styrelsens arbete med att bereda frågan om samlokalisering. Men eftersom jag har reserverat mig mot beslutet är jag självklart angelägen om att högskolan noggrant analyserar effekterna av en samlokalisering.

Anf. 6 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Jag är den sjätte här – om man räknar in ministern, vilket man inte kan göra helt och hållet – som ändå uttrycker tvivel på att det kommer att bli bra med en lokalisering till ett ställe. Jag vet att detta inte är ett politiskt beslut. Det har ministern gjort klart. Alla vi som nu går upp i debatten vet om att situationen är sådan.

Det är möjligt att om högskolan i Fyrstadsområdet, HTU, startat i dag att den hade lokaliserats till ett ställe. Men nu är det inte så. Denna högskola startade för många år sedan. Jag satt själv med i den Fyrstadskommitté som startade högskolan. Då fanns det klara tankar om hur man ville ha det. Man talade om att ha högskolan inte bara på tre orter utan även på fyra orter. Jag är lysekilsbo, och jag har en del kurser där. Man var eniga om att högskolan skulle bidra till utveckling och utbildning inom Fyrstadsområdet. Människor fick bättre utbildning och stannade kvar i en trakt där utbildning tidigare inte hade varit så omfattande.

Högskolan har gjort succé. Vi kan konstatera att den är populär och att många människor kommer dit. Studenterna stannar kvar. Högskolan är huvudsakligen förlagd till dessa tre orter. Om högskolan förläggs till en ort blir det nästan som i Robinsonleken, det vill säga en ort blir vinnare och två orter blir förlorare. Vinsten för den vinnande orten är mindre än förlusten för de två förlorande orterna.

En högskola drar onekligen till sig studenter. Studenter lever vid högskolan. Studenter innebär en framtid och framtidstro om att det finns en utvecklingspotential på just den orten. Både kommunernas och näringslivets företrädare har sagt att de vill ha kvar det hela som i dag. Där finns en närhet till studenterna. Vi ska ta orden från näringslivets och kommunernas företrädare på största allvar och se de möjligheter som finns i att skolan finns på olika orter.

Vi vet att det har blivit en specialisering för varje ort. I Vänersborg finns vårdutbildning och förskollärarytbildning. I Uddevalla finns ekonomi, information samt medie- och kommunikationskunskap. I Trollhättan finns utbildningar i naturvetenskap, teknik och IT – precis som ministern tidigare sade. Detta ger förutsättningar till utveckling inom de olika orterna.

Vi ska inte fatta något politiskt beslut. Det här beslutet ska högskolestyrelsen själv fatta. Men jag tror att vi som kommer från dessa orter ser stora fördelar med att högskolan ska vara kvar på nuvarande sätt. Vi ska fundera på om man ska gå emot näringslivets företrädare och om man ska gå emot kommunernas företrädare. Om det hade funnits en enighet inom näringslivet och kommunerna att det här var det bästa för utvecklingen hade jag inte tvekat. Men låt mig säga, fru talman, till sittande styrelse att nogsamfunda på det beslut som ska fattas i slutet av mars.

Anf. 7 ÅSA TORSTENSSON (c):

Fru talman! Jag ska tacka Rosita Runegrund för att hon har framställt den aktuella interpellationen, som dessutom har bemötts på ett positivt sätt från ministern.

Jag har respekt för att ministern inte ger sig in i högskolestyrelsens arbete. Jag har själv en bakgrund i styrelsen. Jag satt med i den första styrelsen som tillträdde vid etableringen. Jag har full respekt för förhållningssättet.

Frågan på dagordningen är inte ny. Den har funnits med hela tiden. Framför allt har studenterna tagit upp den näst intill varje år, det vill säga behovet av ett kreativt studentliv. Jag har full förståelse för den aspekten.

Vi ska inte alltid referera tillbaka till historien, men utredningen i samband med etableringen på 1980-talet visade på en föregångstanke. Därför är jag fundersam över att i ett skede på 2000-talet frånga denna tanke när man nu börjar prata om nätverksutbildning och nätverkshögskolor. Det är ett modernt koncept som inte ska förkastas. Det är inte av nostalgiska skäl som jag refererar till min tidigare styrelsepost.

Studentlivets problem, att hitta den kreativa massan, har också sina hållhakar. Högskolan är etablerad på tre orter. Vi vet att studenterna till stor del också är etablerade på orterna, och därmed har högskolan också en åldersmässigt annan struktur än vid andra universitetsorter. Man dagpendlar eller veckopendlar, och man har ett annat förhållningssätt till studentlivet. Det ska vi inte förringa.

Den etablering som skedde på tre orter och bakgrundsutredningen håller än i dag, och jag tror att detta har ett fortsatt stort värde för att höja utbildningsnivån i det geografiska området. Det var en del i bakgrunden till en decentraliserad högskola. Jag personligen är fortfarande inte – vilket jag inte heller var i styrelsen – positiv till diskussionen om att centralisera skolan. Det är inte av nostalgiska skäl utan snarare på grund av att jag ser att uppbyggnaden är av modern karaktär.

Anf. 8 BRITT BOHLIN OLSSON (s):

Fru talman! Jag vill också börja med att tacka utbildningsministern, naturligtvis, för det positiva svaret, och så vill jag tacka alla som deltar i denna debatt, inte minst interpellanten. Detta är ju ett väldigt kraftfullt uttryck för engagemanget i vår högskola. Så skulle jag gärna vilja uttrycka det.

Jag tror ändå att det är viktigt att se att bilden av högskolans roll just nu finns i ett läge då vi är expansiva när det gäller samverkan mellan de berörda kommunerna, som vi här talar om, men det gäller inte bara dem utan också Dalsland och hela regionen däromkring. Nyckelfaktorn för

framgång, såsom vi ser det, är trots allt samverkan. Det är en viktig del i detta.

Det andra som vi vill lyfta fram är att högskolan är vårt nav för kunskapsutveckling. Utan en sådan kunskapsutveckling tror vi inte på en gynnsam framtid för denna region. Därför är vi så engagerade. Det är en viktig del.

Det tredje handlar om att det, för att man ska lyckas med både välfärden och jobben i framtiden, naturligtvis krävs en fysisk närhet. Och vi tror att den här kammaren inom en snar framtid kommer att fatta ett antal beslut som väsentligt förbättrar våra möjligheter i den här delen av landet. Det gäller beslut om riksväg 44, ett sorgebarn, riksväg 45, E 6:an, Nordlänken och annat.

I ljuset av att vi på de här tre områdena nu ser goda möjligheter att utveckla vår region är det klart att betydelsen av vår högskola är väldigt stor.

Jag skulle kunna göra något så konstigt och märkvärdigt som att ställa mig i riksdagens talarstol och instämma med alla föregående talare oavsett partifärg. Det gör jag gärna, men jag vill också säga att det vi gör här i dag förstås kan vara arbetsamt och jobbigt för dem som tror på och brinner för en annan utveckling för högskolan, som vill centralisera och bygga upp en delvis annan inriktning på skolan. Men vänd på det! Ta intryck av det vi ser och hör här och läs av att vi alla som i vår egen region tydligen inte har varit duktiga nog på att kommunicera med högskolan om vad vi vill och önskar nu får bli bättre på det.

Jag skulle också vilja säga att vi får ta med oss åtagandet från riksdagens kammare hem och föra en fortsatt dialog med högskolan och med andra berörda, naturligtvis, och visa engagemanget för en bra fortsatt utveckling och de kommande stegen i högskolans utveckling.

Anf. 9 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Det är sällan man hör en så enig debatt, och jag lovar att jag inte ska avvika från enigheten.

Jag har varit här många år och var med om att få fram det här beslutet. Det kom in förslag 1988. Man föreslog att det skulle inrättas en högskola i Fyrstad, men dåvarande socialdemokratiska regering – för det var det väl, om jag minns rätt – sade nej. Ministern ansåg att det inte alls var lämpligt då. Ministern sade: En fast och därtill begränsad högskoleorganisation på en viss ort kan riskera att medföra att utbudet av högskoleutbildning där blir mindre flexibelt. Det blev alltså kalla handen från statsrådet.

Men då gaddade vi ihop oss i riksdagen och sade: Nej, vi gör inte en fast inflexibel organisation på *en* ort, utan vi gör en rörlig, modern och flexibel organisation över flera orter. Vi enade oss, och vi vann majoritet tack vare att vi uppträdde enigt. Därför fick vi den här högskolan. Vi tog beslutet i utskottet den 6 april 1989 och i kammaren den 26 april. Det gick alldeles utmärkt, och det var på den här grundvalen.

Varför är vi så engagerade här i dag? Det är vi just för att vi vill vårda den här grundvalen. Hade vi inte vårdat den hade vi aldrig haft någon högskola. Jag kan lova högskolan, där de kanske läser det här protokollet, att vi har en djup respekt. Vi förstår att högskolans nuvarande styrelse vill värna högskolan, och vi förstår att det finns bärande skäl för

majoritetens linjen att centralisera, men vi vill också säga till er: Lyssna på oss och tänk på att vi vill arbeta för den här högskolan och se till att den får resurser på den grundval som finns i dag!

Det är unikt för en högskola att det finns en så enig politisk församling som vill arbeta för den tillsammans med eniga kommuner och ett enigt näringsliv. Det är en otrolig resurs, som en högskola kan ta fasta på. Man kan undvika att några kommuner lägger underbud för att få en högskola, för så blir det ju. Jag kommer alltid att hävda att hur det än blir så blir det inte den bästa lokaliseringen om den inte blir på en viss ort – jag bor i Uddevalla – men jag vill undvika situationen att kommuner bjuder under varandra. Då vill jag hellre lägga lite överbud i vårt stöd till den nuvarande flexibla organisationen.

Vi kan argumentera i ett öppet samhälle. Det är ju det vi gör här i dag, och det är faktiskt vi som har möjlighet att göra en del extrainsatser för flexibla och moderna högstskolor.

Vi hade länsgränser, och Britt Bohlin har talat om att vi ska bygga ut vägen, den smala vägen. Men jag tänkte på någonting annat. Det handlar också om den långa vägen. Jag bor i Uddevalla. Det är inte 3 mil mentalt mellan Uddevalla och Trollhättan; det är ibland 30 mil. Men högskolan har bidragit till att korta avståndet mellan våra områden. Vi har börjat närma oss varandra med den integrerade högskolan och är en spjutspets för framtiden i utbildningen.

Det som är så unikt handlar om att kunna kombinera näringsliv och högskola med politik, att få den mixen. Kan vi, ministern, få den mix som vi har i den här högskolan, Högskolan i Trollhättan/Uddevalla, som egentligen kanske skulle heta Fyrstad högskola, får vi innovationsutveckling i hela landet. Därför ska vi försöka debattera och påverka. Det ska inte vara underbud utan överbud i satsningar på en modern högskoleorganisation. Det är vi nog alla eniga om här, och den diskussionen ska vi fortsätta.

Tack interpellanten, statsrådet och vännerna i andra partier och i andra kommuner!

Anf. 10 LARS TYSKLIND (fp):

Fru talman! Det här börjar bli en märklig interpellationsdebatt där egentligen ingen tycker annorlunda än någon annan. Vi får väl då tacka varandra för att vi har samma åsikt om det här.

Det är, som sagt, inget politiskt beslut, och jag har väl inte så många andra argument än dem som har framförts här. Men jag tycker ändå att det är viktigt att jag går upp här för att visa att vi faktiskt står helt eniga i den här frågan från regionens alla partier. Det här är en viktig sak för oss i vår region.

Det har visat sig att det här är ett framgångsrikt koncept – Lars Bäckström berättade historien kring det, och andra har också berättat historien kring detta. Det visar om inte annat den expansion av antalet studenter som det har blivit.

Kent Olsson tog upp att det kommer att vara vinnare och förlorare. Jag tror att det är precis som Kent säger, att vinnaren kommer att vinna väldigt lite och att de andra kanske kommer att förlora en hel del. Sedan kan det faktiskt vara en liten jobbspot också för vinnaren. Vi har ju i många andra sammanhang diskuterat bostäder och annat, och nu är fak-

Prot. 2003/04:64
5 februari

*Svar på
interpellationer*

tiskt den faktorn av mindre betydelse när det är så pass flexibelt, med stora orter som kan backa upp.

Jag tycker verkligen att styrelsen bör ta sig en funderare kring detta. Det minsta man kan begära är att det finns en acceptans inom regionen både när det gäller kommuner och näringsliv för en sådan här förändring, och den finns tydligen inte.

Anf. 11 ANITA BRODÉN (fp):

Fru talman! Jag vill också sälla mig till dem som tackar interpellanten. Det är en ovanlig debatt, som Lars Tysklind har sagt, med en sådan otrolig enighet.

Det man möjligen kan göra, men som egentligen inte är något nytt, är att markera bredden och vikten av mångfald, att man över kommungränserna kan arbeta och ta vara på vars och ens kapacitet och styrka.

Campus talas det väldigt ofta om, men det är också viktigt att man funderar på vilken typ av studenter som egentligen finns. Det är inte alltid de som hela tiden bor i det här samhället i samhället, utan det är också den ensamstående mamman, som behöver närheten till sin skola, sin studieort.

Jag är nybliven ledamot i denna styrelse. Jag har ännu inte varit på mitt första sammanträde, men jag känner på mig att det kommer att bli ett intensivt möte före marssammanträdet. Därför är det oerhört värdefullt för mig att ta del av den historia som ni nu har skrivit och berättat om och också era samlade synpunkter. Det bär jag med mig. Det gäller, precis som det stod i svaret, vilket jag tyckte var positivt, att noggrant analysera effekterna, så att vi inte får de här förlorarna. Vi ska ta vara på alla de här kommunernas stora möjligheter.

Anf. 12 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag satt och funderade på om jag någonsin mer kommer att uppleva en sådan här situation, där alla partier från Fyrstad är rörande eniga i en viktig politisk långsiktig fråga. Det kanske återkommer.

Låt mig börja med att säga att jag väldigt mycket uppskattar det engagemang som finns för högskolan. Det är i själva verket en förutsättning för en framgångsrik högskola att det finns ett starkt politiskt engagemang, en stark regional uppslutning kring högskolan. Det är också ett tecken på vilken betydelse högskolepolitiken har fått, det som vi har gjort under de senaste åren från majoritetens sida genom att kraftigt bygga ut och skapa starka högskolor i varje län. Det är en oerhört viktig politik. Det skapar framtidstro och framtidsförhoppningar.

Låt mig också säga att jag har ett mycket stort förtroende för högskolans styrelse. Högskolan har ett viktigt nationellt uppdrag att erbjuda utbildning och nu också en växande forskning som ska bidra till vår nations utveckling och hävda sig i en internationell jämförelse. Det är målet för alla våra högskolor. Man har ett tydligt nationellt uppdrag.

I det nationella uppdraget ingår också att intensivt samverka med regionen. Det är precis som Britt Bohlin säger. Det är så vi tror att en högskola utvecklas. Regionen får också därmed tillväxtkraft. Det är Högskolan i Trollhättan/Uddevalla ett väldigt fint exempel på, både i utbildningsarnas innehåll och i praktisk diskussion och samverkan med det omgi-

vande samhället. Det spelar en stor roll var man finns och var man samverkar.

De här frågorna ska naturligtvis avgöras av styrelsen. Men det är viktigt att notera att det är en modern syn på högre utbildning att man finns på flera orter, arbetar med att erbjuda utbildning och har lärare och forskare i intensiv samverkan med omgivningen på den orten. Det har många av våra universitet och många av våra högskolor.

Utvecklingen är den att man ökar sin närvaro i den omgivande regionen, vilket jag tycker är mycket positivt. Det handlar inte minst om visionen om den öppna högskolan, att knäcka social snedrekrytering, vilket vi faktiskt är på väg att göra. För första gången på årtionden minskar den sociala snedrekryteringen. Fler får chansen att komma vidare. Då spelar närhet till utbildning en stor roll och att högskolan i sig är en kraft som förändrar kulturer, traditioner och öppnar för nytänkande.

Man ska besluta om det här själv. Det är viktigt att man gör det i god dialog med den omgivande regionen. Jag är säker på att man kommer att göra det i högskolans styrelse. Det är inte ett uppdrag för regeringen i det här läget att ta ställning till exakta frågor kring högskolans lokalisering. Det kan mycket väl vara så att en högskolas ledning och styrelse gör bedömningen att det måste göras strukturella förändringar för att fortsätta att höja kvaliteten. Då utgår jag ifrån att det finns en stark uppslutning från regionen att stötta högskolan i en sådan strukturell omvandling. Men man ska inte glömma dialogen och närvaron, att finnas på orterna och erbjuda utbildning. Det är en mycket viktig del av högskolans uppdrag.

Anf. 13 ROSITA RUNEGRUND (kd):

Fru talman! Jag ska ärligt säga att jag inte var beredd på denna uppslutning även om jag visste att det fanns en politisk enighet. Jag tackar alla deltagare i den här debatten. Vi kan med kraft visa på Västra Götalands styrka som region och den delen av regionen som vi bor i. Jag bor i mitten av Bohuslän. Det står i utredningar att Bohuslän inte har så många som går på de här skolorna, men jag känner väldigt många som har gått de här utbildningarna.

Vinnaren vinner lite, och förloraren är kommunen. Det är så lätt att säga att kommunen är förloraren. Det kan vara den lilla egenföretagaren som kanske har en blomsteraffär. Det kan vara som Anita Brodén tog upp att den ensamma mamman ska ha möjlighet att studera. Det är viktigt att vi går till individen när vi pratar om de här frågorna. Att kommunen förlorar vet vi, men det är den enskilda människan och den enskilde företagaren, som vi politiker gör allt för när det gäller att starta företag och ha samverkan med andra, som drabbas hårdast i den så kallade förlorarkommunen.

Tack utbildningsministern! Tack alla deltagare!

Anf. 14 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Genom att jag har haft koppling till högskolans styrelse kan det finnas skäl att jag säger ytterligare något. Det har att göra med det nationella uppdraget för högskolan. Med all respekt för ministern finns det skäl att säga att det här kommer från riksdagen. När man pratar om högskolans självständighet – de som finns i högskolevärlden nämner ofta högskolans självständighet – är det viktigt att påminna om att upp-

draget kommer från riksdagen. Det finns en historisk koppling tillbaka, som har nämnts här, när det gäller hur högskolan kom till. Inför det beslut som högskolan tog för ett år sedan manifesterade de politiska partierna i riksdagen sin uppfattning i den här frågan och påminde om detta. Det ligger i linje med högskolans självständighet och i linje med högskolans nationella uppdrag att nogsamt lyssna av vad riksdagen samfällt över partigränserna säger i den här frågan.

Utöver det har det talats om ett samspel med regionen, högskolans tredje uppgift. Det har sagts att alla i det omgivande samhället, alltifrån näringsliv till kommuner, är positiva. Jag vill bekräfta det genom att säga att alla kommuner i Fyrbodalsområdet, i Dalsland, Bohuslän och Fyrstad, tidigare har ställt sig bakom de intentioner som har funnits från riksdagen och fortfarande står fast vid det, även näringslivet. Det yttrade man också i remissomgången inför det här beslutet. Så det är bekant. Det är ingen tvekan om det.

Jag vill också säga att när man gjorde undersökningar om studenternas och personalens uppfattningar inför beslutet gav det en tydligt delad bild. Det fanns ingen stark opinion för en förändring. Det är viktigt att säga det.

Det finns självklart skäl att göra förändringar, men då ska det ske i samverkan med alla berörda. Det är det som är det viktiga. Jag vill inte framstå som den som inte är beredd att göra förändringar, vare sig i struktur eller annat, men det ska ske i samverkan med alla parter.

Anf. 15 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Statsrådet sade att oavsett vilket beslut högskolan tar är det viktigt att vi som är så eniga fortsätter att stötta högskolan. Det tror jag nog att vi gör allesammans. Men jag vill understryka att det är mycket lättare att stötta högskolan om högskolan har en levande dialog med oss politiker. Om man står fast på den grund som har möjliggjort den enhet som vi hittills har haft är det lättare. Man vet inte ens om orten blir vinnare vid en enortslokalisering. Inte ens det kan vara säkert. De kanske har gett så stora erbjudanden om satsningar så att de i själva verket blir förlorare. Ingen vet det.

Det blir svårare att utveckla det stödet, statsrådet. Då får statsrådet en enklare situation när statsrådet ska dela ut anslag till olika orter. Det finns stora orter, stora stolta universitet i Uppsala och Lund, som gärna vill ha dem. Då behöver de mindre högskolorna starka förkämpar. Jag tror att vi är de bästa förkämparna när vi är så här eniga så att vi inte ens behöver prata om det.

Det är just den aspekten jag ville få fram: Det är lättare för oss att stödja högskolan om vi kan stå så här fullständigt eniga, från blå bohuslänningar till röda västgötar. Det är en enastående samling kring en högskola, och det vore en oklok styrelse som inte tog vara på det. Också näringsliv och lokalpolitiker står ju bakom. Det är ju kloka människor i högskolestyrelsen; det är klart att de drar nytta av sina vänner.

Anf. 16 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Det har varit mycket intressant att vara med här i dag. Jag valdes in i riksdagen 1998, och jag antar att det är en tämligen unik situation med så många deltagare i en interpellationsdebatt. Jag ser det som

en härlig manifestation. Man skulle nästan kunna tro att detta var bildandet av ett nytt parti, exempelvis HTU-partiet.

Även om utbildningsministern inte direkt svarar på interpellantens tre frågor är ändå hans svar välkommet på grund av dess positiva anda. Att ministern inte vill göra sig skyldig till ministerstyre har vi förståelse för. För den som är lyhörd torde det dock knappast råda någon tvekan om regeringens uppfattning i den här frågan.

Jag ska inte upprepa allt klokt som har sagts här från samtliga deltagare.

Innan beslutet om centralisering togs för ett år sedan var vi sju riksdagsledamöter från samtliga sju riksdagspartier som hade en debattartikel om HTU och centraliseringsplanerna införda i lokaltidningarna i Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla. Innehållet låg väl i linje med dagens interpellation. Det har alltså funnits en samstämmighet under hela resans gång. Vi hörde också i Lars Bäckströms historieskrivning att det redan från första början har varit en väldig enighet i det här fallet.

Det finns alltså en total uppslutning kring det här vinnarkonceptet, som HTU har varit sedan starten 1990. Under de 14 år som gått sedan dess har det funnits tre vinnare: Trollhättan, Uddevalla och Vänersborg som högskoleorter med sina speciella inriktningar. Detta vinnarkoncept riskerar nu att spolieras. Om högskolestyrelsens planer går igenom kommer det framdeles att bli bara en vinnare men två förlorare, som många har konstaterat här. Jag menar att det finns all anledning att anta att den ende vinnarens vinst kommer att bli avsevärt mindre än det samlade vinstvärdet från de tidigare tre vinnarna.

För att sedan titta lite framåt ur ett nationellt perspektiv har jag en liten fråga till ministern: Om det olyckliga skulle ske att högskolan centraliseras till en ort, med de negativa konsekvenser för den regionala utvecklingen som beskrivits här i debatten, vilka åtgärder ämnar då utbildningsministern vidta för att något liknande inte lika lätt ska behöva hända någon annanstans i landet?

Anf. 17 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag ska mycket kort upprepa min grundläggande hållning.

Högskolan har ett nationellt uppdrag. Kvalitet måste vara en väldigt stark drivkraft. I det nationella uppdraget ingår samverkan. Alla högskolor har samma ersättningssystem och får leva under samma ekonomiska villkor när det gäller utbildning. Hur man bäst gör detta ska man besluta om lokalt och regionalt. Jag utgår från att styrelsen väger in dialogen med det omgivande samhället när man sedan fattar beslut samt att man gör detta på en väldigt bra grund och är grundläggande övertygad om konsekvenserna. Jag tror också att budskapet från er är betydelsefullt i den diskussionen med styrelsen.

Anf. 18 INGEMAR VÄNERLÖV (kd):

Fru talman! Jag ska inte pressa ministern om den fråga jag hade eftersom jag inser att den kan vara lite svår. Men jag vill ändå ta och formulera den lite grann: Om det olyckliga skulle ske att högskolan centraliseras till en ort, med de negativa konsekvenser för den regionala utvecklingen som beskrivits här i debatten, skulle ministern då kunna

tänka sig att åtminstone överväga om det behövs åtgärder för att förhindra att en hel bygd riskerar att drabbas negativt på grund av mindre kloka beslut på liknande sätt som framkommit i debatten här?

Anf. 19 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig säga till Ingemar Vänerlöv att min vardag väldigt mycket består av att ta fighter med olika krafter som *inte* vill bygga ut högskolan på en rad håll i landet. Då kan vi också tala om att det kan uppstå negativa konsekvenser för utvecklingen i olika delar av landet.

När Ingemar Vänerlöv formulerar frågan som han nu gör vill han att jag som statsråd ska föregripa styrelsens beslut. Det gör jag inte i det här sammanhanget. Jag tror dock att det budskap som regeringen har i sin högskolepolitik om att finnas närvarande ute i regionerna och erbjuda utbildning är väldigt tydligt för våra högskolestyrelser.

Sedan vill jag upprepa mitt krav på regionen: Ställ upp för högskolans arbete för att bibehålla en god kvalitet! Den dialogen måste komma i gång. Vad behöver man göra för förändringar? Hur kan regionen bidra? Hur ser man till att fortsatt vara en stark högskola som är en prydnad för hela riket?

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på interpellation 2003/04:245 om treterminssystem vid högskolan

Anf. 20 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det blir något färre deltagare i den här debatten, gissar jag.

Ulf Nilsson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder för att underlätta försöksverksamhet med treterminssystem vid svenska högskolor.

Före 1993 reglerades i högskoleförordningen att läsåret skulle vara uppdelat i två terminer. Det har också varit reglerat när terminerna skulle börja och sluta. Dessa bestämmelser är avskaffade, och universiteten och högskolorna får i dag själva besluta om när undervisning ska anordnas.

Även studiemedelssystemet är reformerat och nu mer flexibelt i och med att studiemedel lämnas per vecka. Studiestöd lämnas under studietid, och det finns ingenting i regelverket i dag som hindrar en student att studera mer än 40 veckor per år.

Inte heller resurstilldelningen till högskolorna påverkas av när studierna bedrivs. Lärosätena får ersättning för helårsstudenter och helårspensioner oavsett när på året studierna sker. Det finns alltså inga formella hinder för lärosätena att förlägga undervisning till sommarmånaderna eller på annat vis förändra terminsindelningen.

Förslag om att universitet och högskolor ska anordna utbildning under tre terminer har förts fram från flera håll. I exempelvis den studiesociala utredningens betänkande *Studerande och trygghetssystemen*, som nyligen presenterades, pekar utredaren på betydelsen av mer flexibel undervisning. En fördel med ett treterminssystem är att det ger studenter-

na en chans att förkorta sin utbildningstid. De studenter som snabbt vill avsluta sin utbildning kan välja att läsa sina kurser med högre studietakt. Andra kan utnyttja tiden till breddning av sin utbildning.

En annan positiv aspekt rör studenters ekonomi eftersom ett treterminssystem underlättar för studenter som inte lyckas ordna ett sommarjobb att bedriva studier under sommaren och därigenom försörja sig med studiemedel. Vidare står i dag universitetens och högskolornas undervisningslokaler tomma under en viss del av året. En mer flexibel utbildning skulle medföra ett effektivare utnyttjande av dessa lokaler.

I propositionen *Den öppna högskolan*, som presenterades 2001, pekade regeringen på vikten av att högskolan präglas av öppenhet och flexibilitet i syfte att bredda rekryteringen och minska den sociala snedrekryteringen. Med tanke på detta, och mot bakgrund av studenternas ekonomiska behov och vikten av ett effektivt resursutnyttjande, ser jag positivt på att undervisning förläggs till en större del av året. Genom särskilda satsningar har regeringen vid några tillfällen uppmuntrat till ett ökat antal sommarkurser. Dessa satsningar har fallit väl ut och visat att det finns studenter som är intresserade av att utnyttja sommarmånaderna för studier.

Det är positivt om universiteten och högskolorna utnyttjar den möjlighet de har att förlägga undervisning över en större del av året och erbjuda mer flexibla utbildningar. Att anordna undervisning under tre terminer kan vara ett sätt att göra det.

Anf. 21 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret. Jag lyssnade intresserat, och jag uppfattade att utbildningsministern har en positiv inställning till att högskolorna ska kunna dela upp läsåret i tre terminer i stället för i två. Men samtidigt måste jag säga att ministern inte svarar på min enkla fråga, nämligen om han tänker vidta några åtgärder för att högskolorna lättare ska kunna övergå till ett treterminssystem.

Sveriges studenter befinner sig i ett system som har många skrämmande brister. En brist är det långa sommaruppehållet, där studenterna varken har trygghet, studiemedel eller chans att vila. Det framhålls, som även ministern nämnde, bland annat av den studiesociala utredningen och också från andra håll. Bland annat har SACO:s studentråd, med medlemmar som verkligen har erfarenhet av studier, tagit upp de här problemen och lämnat en hel del konkreta förslag till hur man skulle kunna införa ett treterminssystem.

Det finns många argument för att vi borde lämna den tvåterminsindelning som vi har i Sverige i dag, åtminstone när det gäller högskolan. Ett faktum är att svenska studenter tar väldigt lång tid på sig för sina studier jämfört med studenter i andra länder. En orsak till de långa studievägarna är att studenterna inte kan snabba på studierna genom att förkorta sommarlovet.

En följd av de långa studievägarna är att den enskilda studenten på det här sättet får lägre livslön och tyngre att betala tillbaka studieskulder. Samtidigt minskar hela samhällets tillväxt om det blir färre människor som arbetar totalt. Det långa sommarlovet innebär också, som vi alla vet, en påfrestning för alla som måste klara ekonomin och söka sommarjobb. Den största fördelen, eller i varje fall en av de stora fördelarna med

Prot. 2003/04:64
5 februari

Svar på
interpellationer

ett system med tre terminer är att studenten själv kan välja hur han eller hon ska använda sin tid. Den som verkligen vill göra ett uppehåll kan helt enkelt hoppa över en termin och jobba eller vara ledig om det är möjligt. Den som tycker att det är jobbigt med ett påtvingat sommarlov kan välja att gå snabbare fram med studierna.

En lämplig uppdelning, som jag kan tänka mig, är en längre ledighet på fem veckor på sommaren men bara en veckas uppehåll mellan de övriga terminerna. Ett förslag som bland annat har förts fram av just SACO:s studentråd och som jag tycker är intressant är att en av de tre terminerna skulle vara undervisningsfri för lärarna, så att lärarna skulle kunna få en längre sammanhängande forskningsperiod. I dag blir det ofta koncentrerat kring jul och sommar. De flesta höskollärarna har ju det dubbla uppdraget att både forska och undervisa.

Fru talman! Jag har till exempel föreslagit att regeringen ska ta initiativ till en utredning och en försöksverksamhet. Men trots att utbildningsministern säger många positiva saker om treterminssystemet, har jag ändå inte i dag fått något svar på min fråga om utbildningsministern tänker ta några initiativ, vidta några åtgärder, som vi brukar säga.

Därför envisas jag med att upprepa den fråga som jag ställde skriftligt. Ska jag tolka utbildningsministerns uteblivna svar som att det inte blir några åtgärder eller initiativ? Ska jag tolka det som att det inte händer någonting från regeringens sida i den här frågan?

Anf. 22 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s):

Fru talman! Tanken om ett treterminssystem är spännande. Jag tillhör dem som tycker att man ska skapa den flexibiliteten genom det friutrymme som finns i dag för de enskilda högskolorna att pröva och utveckla detta. Jag tror att det är viktigt att man låter högskolorna själva pröva vägarna för detta på alla möjliga sätt.

Jag sitter själv i styrelsen för den högskola som vi diskuterade alldeles nyss här och som jag ser skulle ha väldigt fördelar av ett treterminssystem. Vi har ett arbetssätt med en närhet till näringslivet där man har avlönade perioder i ett arbete växelvis med studierna i högskolan. Det gör att de som väljer den studieformen får en förlängning av sin studietid med från en halvtermin upp till ett år. Jag ser att det med ett treterminssystem skulle skapas ännu större flexibilitet och större möjligheter. Det är väldigt spännande och riktigt.

Till det som har sagts vill jag tillägga att det faktiskt också är en ekonomisk fråga. Man kan med koppling till föregående interpellationsdebatt, samutnyttja lokalerna mycket bättre och effektivare. De sommarkurser som i dag bedrivs på många högskolor tar inte på långa vägar i anspråk det totala utrymmet av lokaler. Med ett treterminssystem skulle vi maximalt kunna utnyttja de lokaler som finns. Det tycker jag är spännande.

Anf. 23 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag ser mycket positivt på att erbjuda studenterna möjlighet att också studera under sommaren. Regeringen har vid flera tillfällen tagit initiativ till att ekonomiskt ge mycket starka drivkrafter för universitet och högskolor att erbjuda utbildning under sommaren. Det har gjort

att vi i dag på många av våra högskolor har sommarkurser, som också är populära bland studenter.

Det vore också mycket intressant att få en mera strukturerad syn på att läsa på sommaren än vad som finns i dag så att man erbjöd programutbildningar som från början ger möjligheter att inhämta kunskaperna från programmet också under sommaren. Det skulle jag se som en mycket positiv utveckling.

Ulf Nilsson personifierar ett slags dubbelhet i synen på akademien som jag tycker är intressant. Å ena sidan högtidstalen där vi ibland ligger ganska nära varandra i synen på den fria högskolan som själv vill staka ut sin väg och som kvalitetsgranskas tufft men som har stor frihet att själv välja. Men sedan kommer plötsliga inbrott i en väldig detaljreglering. Denna gång vill Ulf Nilsson att vi ska ta initiativ till att reglera fram hur till exempel juristutbildning i Uppsala ska bedrivas under veckorna som kommer. Jag är inte säker på att det är en bra idé. Men låt mig också varna Ulf Nilsson att jag inte alls är omöjlig när det gäller en sådan riktning att vi ibland reglerar. Är det så att Folkpartiet börjar skaffa sig en förtjusning i den riktningen kan de också locka med mig som utbildningsminister.

Jag vill ändå försöka hålla fast vid det som Nils-Erik Söderqvist pekade på, att högskolan själv identifierar på vilka områden det fungerar väl med ett treterminssystem och där man i dialog med lärarna, som är en jätteviktig grupp – där SACO:s studeranderåd vill ha ett treterminssystem är SACO:s lärarorganisation inte intresserad av detta – kommer fram till hur man skapar ett treterminssystem. Varför skulle det vara så för alla? Det kan mycket väl bara gälla vissa utbildningar där man omedelbart talar om att man kommer att bedriva juristutbildning i treterminssystem och där studenterna också har möjlighet att välja den modell som är vanligast i dag, två terminer. Det skulle jag vilja uppmuntra. Det gör vi ekonomiskt, och det kan vi också göra genom att driva den här debatten. Men jag är inte säker på att vi ska föra över besluten till riksdagen.

Anf. 24 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Jag kan lova utbildningsministern att jag inte tänker bidra till att han släpper fram det behov som han har för att reglera mera i högskolan. Min fråga går inte heller ut på att på något vis tvinga alla högskolor att införa det här systemet. I dag har vi en tvingande praxis som gör att försöken till en flexibel indelning inte fungerar. Ingen vågar göra det.

Både Nils-Erik Söderqvist och utbildningsministern framhåller fördelarna med ett flexibelt system. Båda säger också att möjligheterna redan finns i dag. Högskolorna har rätt att dela upp sitt läsår, och studiestödssystemet skulle också fungera. Det stämmer ju, och då blir den naturliga frågan: Varför gör inte högskolorna så, eller en del av dem? De sommarkurser som finns är i praktiken utanför de ordinarie kurserna. De ingår inte i en examen. Varför försöker ingen, även om debatten pågår, att till exempel lägga kurser i civilingenjörsutbildning på tre terminer? Svaret är väl att det på högskolorna känns – förutom att en del inte vill ha det här systemet, inte tror på det och då inte heller ska införa det – som en alltför stor organisatorisk vändning att ändra på något som är djupt förankrat i en gammal tradition. Osäkerheten om hur lärarnas arbetstid skulle påverkas är naturligtvis stor. Det är viktigt att en sådan här förändring inte ska

Prot. 2003/04:64
5 februari

Svar på
interpellationer

försämbra vare sig för lärarna eller studenterna, utan det är tvärtom, det ska förbättra.

De högskolor som faktiskt skulle kunna tänka sig att prova ett treterminssystem vågar inte ta steget utan att de på något sätt garanteras stöd och hjälp, en utredning eller en kommitté som arbetar parallellt och utvärderar vad ett nytt system får för följder.

Därför menar jag att det behövs ett initiativ och stöd från regeringen och Högskoleverket. Redan före valet 2002 blev det ganska uppmärksammat när utbildningsministern yttrade sig om att han gärna såg ett treterminssystem. Men det händer, som sagt var, inte någonting, utan det behövs någon form av handling och inte bara ord.

Mitt konkreta förslag, som kanske kan finslipas och bli bättre, är att man inleder en försöksverksamhet med ett treterminssystem för de högskolor som vill pröva det. Den bör då följas av en kommitté eller en utredning som kan ge råd, följa upp, utvärdera och så småningom komma med några förslag till konkreta modeller för hur en terminsindelning kan läggas upp för de högskolor som är intresserade. Det initiativet har ingenting med reglering att göra, utan det handlar snarare om att stödja mångfalden. I dag råder det ett tvingande praxis som gör att man inte har någon flexibilitet när det gäller läsårsindelningen.

Anf. 25 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig börja med att försäkra Ulf Nilsson om min djupa ideologiska övertygelse om vikten av fria högskolor. Folkpartiets lust att hitta på politiska idéer och initiativ gör att man går över den viktiga gränsen. Då kan det ibland inträffa att den politiska utvecklingen leder till en reglering i stället för det som är så viktigt, att högskolorna själva får söka det sätt som de vill arbeta på. Det ger mest dynamik i längden.

Låt mig också få rätta Ulf Nilsson på en annan punkt. Det är inte så att svenska studenter tar längre tid på sig än vad man gör i andra länder. Ulf Nilsson hänvisar till en statistik över hur lång tid det tar att fullfölja en fil.kand. Men i den statistiken räknas också in alla människor som läser en eller två kurser och som inte har för avsikt att fullfölja en sådan examen. Det blir då en väldigt missvisande statistik.

Om man till exempel vidareutbildar sig och läser en 20-poängskurs på Stockholms universitet på kvällstid utan sikte på att uppnå 120 poäng kan det inte räknas som att man har hoppat av, utan man har ju fullföljt exakt det som man hade tänkt sig. Det fångar inte de jämförelser som Ulf Nilsson tog upp. Mycket talar för att vi står oss väldigt väl vid en internationell jämförelse.

Jag är intresserad av den viktiga frågan här. Det är hur vi kommer framåt i att erbjuda system med treterminsstudier för att de snabbare ska bli klara med sin utbildning, och det vill jag inte göra genom att i första hand reglera. Efter det som vi nu har gjort med ekonomiska incitament kan jag mycket väl tänka mig att fortsätta arbetet med olika typer av initiativ för att stötta ett lärosäte fram mot den vägen.

Men låt oss inte hamna i läget att vi tror att vi här bäst kan avgöra vilken utbildning och vilka lärare som kommer att vara med och arbeta i ett treterminssystem. Den tiden har vi lämnat bakom oss. Låt oss i stället arbeta med stöd, initiativ och stimulans till olika lärosäten för en sådan utveckling.

Anf. 26 ULF NILSSON (fp):

Fru talman! Ibland undrar jag om utbildningsministern medvetet missförstår mig. Jag frågade om han kunde tänka sig att erbjuda de högskolor som själva är intresserade att ingå i en organiserad försöksverksamhet. Jag frågade också om utbildningsministern var intresserad av att tillsätta någon form av utredning eller kommitté som arbetar med dessa frågor, hjälper till och diskuterar hur det kan påverka lärare, ekonomi och så vidare.

Jag upprepar alltså att jag inte har föreslagit att vi här ska bestämma hur terminsindelningen ska se ut, utan jag har föreslagit att Thomas Östros ska ta initiativ till en utredning och en försöksverksamhet som hjälper högskolorna att utnyttja möjligheten till större flexibilitet, en möjlighet som man inte utnyttjar i dag.

Det finns ett exempel ganska nära oss, nämligen Åbo akademi som 2001 var besvärad av att så många studenter inte fullföljde sina studier eller tog så lång på sig att fullfölja dem. På grundval av dessa argument införde man ett treterminssystem 2001.

Det finns också en uppsats i nationalekonomi där man har räknat ut att för flera av de utbildningar som man har tittat på – ekonomiutbildning och civilingenjörsutbildning – blir högskolans kostnad för utbildningen lägre.

Man tar lång tid på sig, även om statistiken kan tolkas olika. Det är bara 15 % av dem som skriver in sig på högskolan som når 120 poäng under normaltiden tre år. Det finns andra orsaker till det, men det rör sig om en väldigt lång tid.

Jag tycker att utbildningsministern medvetet eller omedvetet har missförstått mig. Jag skulle bli glad över ett litet initiativ för att stödja de högskolor som vill pröva detta, men det är inte fråga om att tvinga dem.

Anf. 27 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Några viktiga initiativ har tagits för att möjliggöra för högskolor och universitet att erbjuda också treterminssystem. Vi har avskaffat all reglering som förhindrar högskolorna att göra detta. Vi har avskaffat alla hinder i studiemedelssystemet. Studenterna får studiemedel om de studerar under sommaren. Vi har sett till att det har blivit ekonomiskt väldigt lönsamt att bedriva utbildning under sommaren. Regeringen har alltså kraftfullt sett till att dessa förutsättningar finns.

Sedan måste det finnas ett starkt intresse hos högskolan att driva en sådan här fråga, och det hoppas jag verkligen att vi får se framöver. Jag utesluter inte alls att både Ulf Nilsson och jag kan kläcka goda idéer för hur man kan stötta en högskola i ett kanske svårt beslut.

Jag tittar också gärna på internationella exempel. Åbo har ju gått från ett tvåtermins- till ett treterminssystem, men man har inte förlängt studieåret utan studenterna läser lika många poäng som tidigare. Det tycker jag inte är en lösning som skulle befrämja effektivitet. Låt oss i stället se om det går att erbjuda de studenter som vill läsa en utbildning på kortare tid en möjlighet att redan i programmet få chansen att använda sommaren till studier. Det finns tecken på att det finns studenter som är intresserade av detta. Det bör finnas universitet och högskolor som erbjuder detta också i framtiden.

Prot. 2003/04:64
5 februari

*Svar på
interpellationer*

5 § Svar på interpellation 2003/04:246 om åtgärder inom skolan för att förebygga brott och förstärkning av samhällets värdegrund

Anf. 28 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Sofia Larsen har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att stärka en gemensam värdegrund om respekt för andras liv och egendom och integritet i skolan, öka skolans möjligheter att genom tidiga insatser förebygga brottslighet samt underlätta samverkan mellan socialtjänst, polis och skola.

Jag delar Sofia Larsens uppfattning om att det är mycket angeläget att förebygga och förhindra att barn och ungdomar utsätts eller utsätter andra för våld eller begår brott. Det krävs breda insatser på många områden i samhället i arbetet med att värna och stärka vår gemensamma demokratiska värdegrund. Detta kan skolan inte klara ensam. Det behövs en bred samverkan med olika sociala myndigheter och organisationer och ett väl fungerande samarbete med föräldrar.

Läroplanerna som gällt från 1994 respektive 1998 visar tydligt vilka värden som ska genomsyra verksamheterna i samtliga skolformer. Utgångspunkten är den grundläggande principen om alla människors lika värde oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder. Skolan är inte värderingsfri och neutral. All personal ska hävda de demokratiska värdena och klart ta avstånd från det som strider mot dessa. Läroplanerna betonar också vikten av samverkan med föräldrarna.

Regeringen har genomfört och genomför en rad insatser och åtgärder för att läroplanernas övergripande mål och värden ska få fullt genomslag i skolans verksamhet. Kompetensutveckling av skolledare, lärare, förvaltningschefer och politiker i värdegrundsfrågor har genomförts. Regeringen har stöttat två värdegrundscentrum under perioden 2001–2003 vid Göteborgs respektive Umeå universitet. Centrumens arbete har lett till en ökad medvetenhet om vikten av att förmedla, förankra och gestalta värdegrunden.

En pågående utredning, Skolansvarsutredningen (dir. 2003:114), har regeringens uppdrag att lämna förslag till en lagstiftning som främjar lika rättigheter och motverkar diskriminering inom skolväsendet. Utgångspunkten för utredningen är att skydd ska finnas mot diskriminering och mot annan kränkande behandling. Utredningsarbetet bedrivs skyndsamt och uppdraget ska i väsentliga delar redovisas senast den 30 april 2004.

Våren 2003 presenterade regeringen kvalitetsprogrammet Alla skolor ska vara bra skolor, som innehåller en rad åtgärder för att stärka kvalitetsarbetet på alla nivåer i utbildningssystemet. Kommunens och skolans årliga kvalitetsredovisning av resultat och måluppfyllelse ska utgå från verksamheternas hela uppdrag, det vill säga läroplanens och kursplanernas mål. Skolverkets uppdrag att utöva kvalitetskontroll genom utvärdering, uppföljning och utbildningsinspektion har skärpts. I utbildningsinspektionen ingår kvalitetsgranskning och tillsyn. Även här sker granskning av och tillsyn över skolornas arbete med värdegrunden.

Regeringen bedriver ett omfattande arbete mot mobbning och andra former av kränkande behandling. Myndigheten för skolutveckling redovisade i december 2003 regeringsuppdraget att stödja kommuners och skolors arbete mot kränkande behandling och hur erfarenheterna från regeringens stora kampanj Tillsammans tagits till vara. Myndigheten håller nu på att ta fram allmänna råd för arbetet med att motverka alla former av kränkande behandling.

Utvärderingar visar att fler vuxna resulterar i färre kränkningar och att eleverna upplever större trygghet. Regeringens särskilda satsning på personalförstärkningar genom ett riktat statsbidrag är därför en åtgärd som bör bidra till att öka tryggheten i skolan och stärka värdegrunden.

Det är dessutom av yttersta vikt att även barn och unga själva engageras i arbetet med att motverka och förhindra samt förebygga våld, diskriminering och andra former av brott eller annan kränkande behandling. Sveriges elevråd (SVEA) har med stöd av regeringen tagit fram materialet *Välkommen till gymnasiet* i samverkan med Elevorganisationen för att inspirera och stödja aktiviteter som främjar gemenskap i samband med skolstart och skolavslutning.

Det som betraktas som brott i samhället är självfallet också det när det begås i skolan. Skolan är skyldig – enligt 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) – att genast anmäla till socialnämnden om man får reda på eller misstänker att ett barn far illa i hemmet eller genom sitt eget beteende. I skollagen infördes den 1 juli 2003 en hänvisning till anmälningsskyldigheten enligt socialtjänstlagen för att förtydliga skolans ansvar. Dessutom infördes en skyldighet för skolan att samverka med andra organ och organisationer runt ett enskilt barn.

Det är också mycket viktigt att ansvar tas lokalt för att utveckla olika former av samverkan i förebyggande syfte mellan skola, socialtjänst och polis. För att stödja en sådan utveckling har Myndigheten för skolutveckling på regeringens uppdrag tagit fram stödmaterial med lärande exempel på olika former av samverkan, handfasta råd för skolans personal i akuta situationer samt en genomgång av gällande lagstiftning.

Alla former av kränkande behandling strider mot de grundläggande demokratiska värdena. För regeringen är värdegrunden en ständigt aktuell och mycket högt prioriterad fråga.

Anf. 29 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Jag vill passa på att tacka för svaret. Jag har ställt ett antal frågor i min interpellation, och jag har fått relativt övergripande svar, alltifrån hur skollagen ser ut till att det pågår vissa utredningar.

Grunden till min interpellation är de många våldshändelserna och de brott som har begåtts av ungdomar under den senaste tiden. Då kan man fundera vart samhället är på väg. Vad är det som händer? Har inte vi som vuxna, som politiker, som föräldrar ett väldigt stort ansvar att säga att nu får det vara nog, nu måste vi in med nya förändringar?

Till exempel kunde vi för ett tag sedan läsa om två sjuttonåriga pojkar som på ett hemskt sätt hade ihjäl två jämnåriga flickor, om hur människor som inte kommer in på krogen vänder tillbaka efter ett tag med ett gevär och skjuter ned oskyldiga människor och om hur barn i skolan går till angrepp mot andra barn. Man kränker, man slår och man misshandlar sina jämnåriga i skolan.

Då frågar jag mig: Hur kommer det sig att så många saknar de normala spärren mot att använda våld, som man skulle önska att alla människor hade? Vuxenvärlden måste då ta sitt ansvar. Jag känner också att vi som politiker måste stärka vår roll och ta det ansvaret. Jag tror att den här debatten kommer att vara oerhört viktig, och vi måste fatta väldigt viktiga beslut framöver.

Hittills har vi mest diskuterat fler poliser, strängare straff, domstolsväsende och så vidare, vilket också är viktiga diskussioner och beslut. Men det räcker inte. Det är långt ifrån tillräckligt. Jag inser att vi måste förändra en del av de normer och värderingar som vi har. Det är då de tidiga insatserna och de förebyggande verksamheterna som är viktigast.

De flesta barn som har hamnat i kriminalitet eller i svårigheter har haft problem i familjen hemma eller har tyckt att det har varit väldigt jobbigt i skolan och har inte kunnat lära sig läsa, skriva eller annat – de har haft problem med vuxenvärlden. För att komma till rätta med våldet och den inställning som man kan se till våld krävs det ett par olika politiska inriktningar.

Den första handlar om tydliga normer och värderingar. Vi måste våga tala om vad som är rätt och vad som är fel. Det gäller alltifrån den småskaliga brottsligheten med vandalisering, kränkning av flickor och annat.

Den andra är snabba och relevanta insatser för barn och ungdomar som råkar i svårigheter. Det ska ske direkt och inte efter ett tag när barnet har gått vidare till brottslighet.

Här är skolan väldigt viktig och kan på vissa ställen ha en avgörande roll. Därför tror jag att det krävs ett starkt samarbete mellan skolan, föräldrar, polisen och socialtjänsten. Men det finns ett par barriärer – och här kommer mina förslag – mellan de offentliga institutionerna, och de måste vi se till att få bort.

För det första: Sekretessen måste ses över så att skola, socialtjänst och polis får utökade möjligheter att byta information sinsemellan.

För det andra: Att möjliggöra för skolan att engagera föräldrar också till myndiga elever, alltså även efter det att eleven har fyllt 18 år.

Många kommuner har samverkansgrupper som fungerar väldigt bra, men svårigheten är ofta att socialtjänsten inte får dela med sig av den information som de har till polisen eller skolan, och skolan har inte möjlighet att föra information vidare till föräldrarna.

Är frågan kring sekretessen en fråga som utbildningsministern utifrån sin position tänker arbeta vidare med?

Anf. 30 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag läste häromdagen om vad barn önskar allra mest av föräldrar och andra vuxna. Det handlade varken om tuffa vuxna eller om flashiga presenter. Det handlade om att de vuxna skulle vara vuxna, varma, tydliga, pålitliga och framför allt närvarande. En undersökning bland skolelever nyligen om vad de ville ha av sina lärare visade att de mest av allt önskade rättvisa lärare.

Det finns ett mönster. Våra barn och unga är kloka. De pekar på grunden för det trygga samhälle som byggs underifrån, att våra barn och unga får känna närvaron av vuxna som bryr sig och har tid, tid att vara tillsammans. Så är det inte i dag. Ekorrhjulet snurrar snabbt för både barn och vuxna. Och i Thomas Östros svar i dag, och faktiskt också i Sofia

Larsens frågor, saknas en del av det viktigaste resonemanget, det om trygghet, de närvarande vuxna och familjen. Sverige behöver en modern familjepolitik *och* en modern skolpolitik. En modern politik som utgår från människans behov av trygghet är den bästa vaccinationen mot otrygghet, våld och brott.

Fru talman! Att Thomas Östros i dag säger att skolan inte ska vara värderingsfri utan tvärtom aktivt hävdar de värderingar som finns i läroplanerna är en välkommen kovändning. Äntligen verkar en socialdemokratisk minister förstå hur viktigt det är att goda värderingar finns i skolan, så att skolan är en trygg och säker miljö där varje barn får utvecklas utifrån sina förutsättningar. Men om nu Thomas Östros verkligen inser det, till skillnad från sin företrädare, varför händer det då inte särskilt mycket? I stället har otrygghetens kalla vind dragit in över skolan.

77 000 barn ringde 2002 till BRIS hjälptelefon. Nästan vart femte handlade om mobbning. 14 % av eleverna är rädda när de går till skolan. Var femte elev har kränkts med sexuella ord. Ansvaret för det vilar givetvis tungt på de politiker som år efter år hävdar och fortfarande hävdar normlösheten som sin norm. Thomas Östros omvändning är välkommen.

Vi kristdemokrater vill se de goda värderingar om människosyn och etik ur kristen tradition som finns i läroplanen genomsyra skolan, alla skolor. Skolorna ska årligen redovisa det som görs i värderingsarbetet. Och efter att ha hört Thomas Östros och Sofia Larsen räknar jag med både Centerpartiets och Socialdemokraternas stöd för det.

När nu Sofia Larsen och hennes centerkolleger visar sig intresserade av värderingsfrågor, blir också den naturliga frågan vilka värderingar mer precis som Centerpartiet egentligen eftersträvar och vilka konkreta förslag som Centerpartiet har för att uppnå den trygga skolan.

I sitt svar i dag säger Thomas Östros att för regeringen är värdegrunden en ständigt aktuell och högt prioriterad fråga. Men, fru talman, problemet är ju att värdegrunden trots regeringens ansträngningar, eller kanske snarare på grund av regeringens brist på ansträngningar, ännu inte genomsyrar skolan efter alla dessa år. Priset betalas som vi har hört av otrygga elever som riskerar att växa upp till otrygga vuxna.

Fru talman! När ska Thomas Östros lägga fram de förslag som krävs för att skolan ska bli en trygg miljö så att inget barn behöver vara rädd för att gå till skolan?

Anf. 31 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag får börja med att tacka Sofia Larsen för en viktig interpellation. Jag tror att det här är ett område där vi har goda möjligheter att samverka, många partier i riksdagen. Skolans värdegrund, våra krav på att skolan ska vara en institution som till våra ungdomar förmedlar ett sätt att vara, respekt för varandra och betydelsen av att inte kränka varandra, är inte en partiskiljande fråga.

Låt mig be Torsten Lindström om en gnutta respekt för att vi alla arbetar seriöst med den här frågan. När Torsten Lindström i talarstolen försöker påvisa att varken Centerpartiet eller Socialdemokraterna någonsin har begrundat värderingsfrågor när det gäller skolan är det för mig upprörande. Det är självklart att det är viktigt. Det är självklart att det är ett centralt uppdrag för skolan. Vi har arbetat under många år med att stärka skolans möjligheter att bli tydlig i värdegrunden och bidra till en

god samhällsutveckling – också där – och inte bara förmedla goda kunskaper.

Jag tror att en av de framgångsfaktorer som måste ligga bakom ett sådant arbete är att vuxna människor är tydliga och stöttande när det gäller att förmedla de här värderingarna till barn och ungdomar. Vi ska inte utmåla varandra som att en del inte besitter några goda värderingar medan andra har monopol på dem på grund av vilken typ av rörelser partierna har sin bakgrund i. Det tror jag är djupt olyckligt.

Det skolan behöver är en stark uppslutning i hela samhället för det svåra uppdrag som den har. Det behövs en uppslutning kring att vi naturligtvis måste ha skolor som präglas av ordning och reda, som har tydliga normer för våra barn, men som inte försöker förkrympa barnen utan också med värme stöttar barnens utveckling. Ordning och reda – men också kärlek – är viktigt om vi ska få en bra miljö i skolan. Det här är frågor som vi alla, i alla partier, borde kunna samverka om.

Jag delar Sofia Larsens uppfattning om behovet av tydliga normer och värderingar. Det är också väldigt tydligt när vi tittar på vilka skolor som är framgångsrika, inte minst de skolor som är framgångsrika fast de jobbar i ganska tuffa miljöer, till exempel i en utsatt del av någon av våra storstäder. Då är det ofta en sak som återkommer, nämligen att man är mycket tydlig med värderingarna, mycket tydlig med vilka regler som ska gälla i skolan och hur man ska vara mot varandra. Det bidrar till en lugn skolmiljö, och det stärker också alla elevers rätt och möjlighet att nå kunskap. Den uppfattningen delar jag alltså helt och hållet med Sofia Larsen.

Jag tror också att det är oerhört viktigt med snabba, relevanta insatser och att skolan är uppmärksam och har ett intensivt samarbete med socialtjänst, polis, föräldrar samt organisationer och rörelser som kan hjälpa till att stötta barns och ungdomars utveckling. Skolan klarar det inte själv. 200 000 av våra barn och ungdomar växer upp i hem där någon av föräldrarna eller båda föräldrarna missbrukar alkohol. Tiotusentals barn växer upp i hem där kanske föräldrarna är inblandade i brottslig verksamhet. Det är klart att skolan har en jättestor uppgift i att stötta de här barnens utveckling så att de blir medborgare som tar ansvar för sig själva och sin omgivning på ett bra sätt. Men man behöver hjälp och stöd.

Då är ju frågor om lagstiftning kring sekretess och sådant mycket viktiga att se över. Vi har nyligen fått en sekretessutredning som har tittat just på lagstiftning kring uppgifter som har särskild betydelse för barn och ungdom. Den arbetar vi med, och vi har den nu under remissbehandling. Vi får återkomma till om vi gör bedömningen att det behöver göras ytterligare förändringar. Men jag tror att den här frågan vinner i tydlighet och respekt om vi också visar respekt för varandra och för att vi faktiskt alla är engagerade i att skolan ska vara en plats i vårt land där man också förmedlar starka och goda värderingar till barn och ungdomar för allas bästa.

Anf. 32 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Ingen kan väl säga annat än att föräldraskapet är det absolut viktigaste. Ingen kan heller ta över en föräldraroll från någon annan, varken vi som politiker, socialtjänsten, skolan eller någon annan institution. Men vi som har fått förtroendet att vara politiker kan ju ge

ökade förutsättningar för en bättre skola. Vi kan ge politiska förutsättningar för ett bättre samarbete mellan de institutioner och skolor som finns. Vi kan vara med och fatta beslut som stöttar barnen i deras roll. Vi kan vara med och fatta beslut som stöttar föräldrarna i deras viktiga roll.

I mitt första anförande gav jag ett konkret förslag. Jag hade en konkret idé om sekretessrätten. Jag fick inget riktigt svar på detta förutom att utbildningsministern funderar på saken. I sitt svar skriver ministern så här: "Det behövs en bred samverkan med olika sociala myndigheter och organisationer och ett väl fungerande samarbete med föräldrar." Självfallet är detta det viktigaste, och det måste vi underlätta. Just därför är det så viktigt att vi tar bort den barriär som nu finns mellan vissa institutioner. Det vore väldigt tacksamt om vi i dag kunde få ett svar på om den möjligheten kan finnas.

Den andra sak som jag tog upp var ju det här med att föräldrar som har barn som har blivit myndiga inte längre får information från skolan. Man går runt det. Nu är det ju så att jag som förälder har försörjningsansvar fram till dess att barnet blir 20 år. Här finns det ett glapp, och här kunde det vara viktigt att föräldrarna får rättigheten att få den här informationen för att kunna hjälpa sina barn om det skulle hända någonting. Det handlar alltså om tidiga insatser för att förebygga att barnen hamnar i en sned bana i livet.

Jag vill fråga ministern: Vad finns det för andra konkreta förslag som han har funderat på eftersom jag förstår att han tycker att den här frågan är viktig? Vilka förebyggande insatser har regeringen tänkt sig att göra? Sekretesslagen, de idéer som jag har lagt fram, är några tankar från vår sida.

En annan del är samverkan mellan förskola och skola. Ofta kan man väldigt tidigt se vilka barn som riskerar att hamna snett i livet. Om man inte får hjälp och stöd som förälder, eller om man inte gör insatser inom förskolan, kan det hända att den här sneda banan fortsätter att gå väldigt snett. Under förskolan kan man många gånger göra väldigt bra insatser. Men sedan, när barnet ska börja skolan, börjar man som ett nytt oskrivet blad eftersom den information som har kommit fram under förskoletiden inte kan flyttas över till skolan. Detta skulle säkert underlätta för många som arbetar i skolan. Det skulle också vara skönt för föräldrarna att kunna ha den här stöttningen kvar. Det är ett tredje förslag som vi i Centerpartiet har lagt fram, och jag hoppas att ministern kan ge ett svar på om han tycker att det är en bra idé.

Anf. 33 TORSTEN LINDSTRÖM (kd):

Fru talman! Utbildningsministern är välkommen i sitt engagemang. Utbildningsministern är välkommen i att konstatera att skolan ska förmedla värderingar. Det är en viktig poäng som vi alla kan vara överens om. Men just därför blir jag så ledsen och frustrerad när utbildningsministern pratar om detta. Trots detta har vi ju fortfarande en situation där 14 % av eleverna är rädda för att gå till skolan. Utbildningsministern och jag har haft den här diskussionen förr, och där hjälper det inte att prata om ordning och reda, Thomas Östros. Det måste också komma till konkreta åtgärder. Det måste vara tydligt vilka värderingar som ska genomsyra skolan. Och det måste faktiskt ställas krav på att skolan arbetar medvetet med de här värderingarna och redovisar detta arbete precis som

Prot. 2003/04:64
5 februari

Svar på
interpellationer

vi kristdemokrater har föreslagit här i riksdagen. Jag räknar med Thomas Östros stöd för den tanken.

Sedan hjälper det inte, fru talman, att tala om värderingar. Frågan är ju också *vilka* värderingar det gäller. Jag hoppas att vi kan vara överens om att det är de värderingar som finns i läroplanerna, de värderingarna som inte hänger löst i luften som slagord likt ”ordning och reda” och hårda krav utan de värderingar som faktiskt hänger fast i en ram som bygger på en god etisk tradition. Om utbildningsministern menar allvar med sina ord, med det engagemang som han vill ge sken av här i dag, fru talman, hoppas jag att han också kan komma med konkreta utfästelser om de åtgärder han tänker vidta i riksdagen och i sitt ämbete som minister för att inget barn ska behöva vara ledsen och rädd för att gå till skolan. Då hoppas jag, fru talman, att vi inte ska behöva ha den här diskussionen igen om ytterligare något år.

Anf. 34 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! En god start för en förändring i skolan är att vi som är vuxna är väldigt tydliga med vad våra värderingar är, vad vi vill ska gälla i skolan och att vi inte försöker låtsas som att man här kan hitta något slags billig politisk poäng att spela om. Det är vad Torsten Lindström nu ägnar sig åt. Den här frågan förtjänar mycket mer seriöst arbete än så.

Det handlar om väldigt konkret och handfast arbete ute på varje skola. Man måste vara tydlig med den värdegrund som är skolans grund för arbetet. Vilka regler och normer ska gälla i vår skola? Hur ska man bete sig mot varandra? Hur ska man agera som vuxen, lärare eller annan personal, när man ser kränkningar i skolan? Hur ska man se till att stötta barn och ungdomar som far illa? Hur ska man se till att bedriva ett bra förebyggande arbete?

Det arbetet måste ske på varje skola. Varje skola ska ha en handlingsplan om kränkande behandling. Vi ser över lagstiftningen för att också på det sättet stärka drivkrafterna till förändring i skolan. Vi räknar också med att vi får ökade möjligheter för elever och föräldrar som upplever att skolan inte har gjort ett bra arbete att få rätt att få till en förändring.

Det handlar väldigt mycket om ledarskapet på skolan. Rektor har stor betydelse för att sätta en dagordning i skolans arbete som prioriterar respekt för varandra och trygghet i skolan. Det ska sedan utvärderas av det som är vårt viktiga nationella verktyg. Det är ett skolverk som regelbundet besöker kommuner och skolor och ställer frågor om hur man arbetar med att stärka kunskaperna hos barnen men också hur man arbetar för att skapa en god miljö i skolan som främjar goda värderingar hos våra barn.

Detta kan vi göra i stor politisk enighet om vi inte gör frågan till att några här har fått något slags insikt om att man inte ska klå varandra och andra inte har begripit detta. Så fungerar det inte.

Sekretesslagen är en väldigt viktig lagstiftning som vi nu har sett över. Vi remissbehandlar nu resultatet. Vi måste naturligtvis få goda synpunkter från de olika typer av instanser som konkret i vardagen arbetar med sekretesslagen men som också arbetar med att värna en god lagstiftning. Vi räknar med att återkomma till riksdagen med förslag till ändringar med anledning av utredningsarbetet.

Vad gäller tidiga insatser handlar det om att varje skola i sina handlingsplaner för en god miljö i skolan också har åtgärderna klara för sig. Det gäller hur man ska se till att samverka med andra runtomkring i samhället. Det gäller framför allt föräldrar. Men det räcker inte alltid. Det är inte alltid föräldrarna räcker till. Då handlar det om andra typer av viktiga instanser som socialtjänst och polis.

När det gäller myndiga ungdomar är jag villig att titta också på den frågan. Vi har ett viktigt brott som sker när ungdomar blir myndiga och därmed ansvariga för sig själva. Men finns det förändringar vi kan göra där som stärker en god utveckling ska vi givetvis diskutera det.

Naturligtvis spelar samverkan mellan förskola och skola en stor roll. Det gäller hela det arbete som nu pågår i nästan alla kommuner med integration mellan förskolan och skolan där förskoleklassen blir en viktig brygga mellan förskolan och skolan.

Alltmer personalsamverkan mellan förskola och skola är ett viktigt sätt att konkret komma till rätta med problem. Personalen arbetar tillsammans och kan då se till att ge varandra kunskap och information som behövs för att stötta barnens utveckling.

I detta ska vi ha barnen i centrum. Det gäller barnens utveckling och allas rätt till ett gott stöd i skolan. Jag tror att vi kan få en bred politisk uppslutning kring sådana idéer.

Anf. 35 SOFIA LARSEN (c):

Fru talman! Torsten Lindström verkar brinna för skolans arbete och värdegrunden i skolan. Det är viktigt och bra. Men det vore också intressant att en annan gång höra Torstens konkreta förslag i stället för att han endast står i talarstolen och slänger ur sig slagord.

Det är trevligt att höra utbildningsministern vara så positiv till de konkreta förslag som vi i Centerpartiet har lagt fram. Det gäller att se över sekretesslagen men också det konkreta man kan göra för att förbättra samarbetet mellan de olika institutionerna och mellan föräldrar och skola.

Sekretesslagen är viktig. Men det får inte vara så att sekretessen går före ett barns välmående och möjligheter senare i livet. Det är oerhört viktigt att hålla på den. Men den får inte vara ett hinder för barnets utveckling och dess möjligheter oavsett om det är i förskolan eller senare i skolan.

Vi har på ett antal områden kunnat se bra samverkansorgan. I min hemkommun Kumla kommun har man haft ett väldigt bra samverkansorgan mellan polisen, socialtjänsten och skolan. Alla partier i kommunen har ställt upp hundraprocentigt och kunnat ge bidrag och konkret stötta det.

Det har gjort att man har fått ned antalet bilinbrott och andra mindre inbrott i kommunen. Man har fått mycket bättre samverkan och samarbete i skolan. Också föräldrarna har kunnat känna: Här har jag ett stöd.

Det är oerhört viktiga områden. Jag hoppas senare under våren kunna se de konkreta förslagen på papper.

Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tackar Sofia Larsen för en bra diskussion. Vi arbetar också på nationellt plan för att få samverkan att fungera. Också där måste

vi få en tätare konkret samverkan för hur vi ska få det att fungera i verkligheten lokalt på skolorna.

Sedan september 2003 samverkar också Socialstyrelsen tillsammans med Rikspolisstyrelsen och Myndigheten för skolutveckling för att ta fram en strategi för samverkan när det gäller barn som far illa eller riskerar att fara illa. Också det är ett viktigt uppdrag som ger ett bra underlag för framtida initiativ.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på interpellation 2003/04:239 om införande av vårdgarantin

Anf. 37 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Bo Könberg har frågat mig när jag bedömer att en nationell vårdgaranti kommer att införas samt hur mycket pengar jag räknar med att staten övergångsvis måste skjuta till för att garantin ska införas.

Redan i 1997 års överenskommelse om vissa ersättningar till hälso- och sjukvården, den så kallade Dagmaröverenskommelsen, infördes en besöksgaranti som syftar till att tillförsäkra alla patienter snabb kontakt med vården. Denna garanti innebär att primärvården ska erbjuda hjälp, antingen per telefon eller genom besök, samma dag som vården kontaktas. Om kontakt med läkare erfordras ska väntetiden vara högst 7 dagar, och den som fått remiss till den specialiserade vården ska erbjudas detta inom 90 dagar.

Landstingsförbundets kongress fattade år 2002 beslut om att en nationell vårdgaranti ska införas. Mot bakgrund av detta beslut och de olika insatser som vidtagits under senare år för att komma till rätta med väntetidsproblemen – den nationella handlingsplanen, tillgänglighetssatsningen, det fria vårdvalet, utvecklingen av väntetidsdatabasen och Socialstyrelsens arbete med riktlinjer för prioriteringar – fann regeringen att det nu finns förutsättningar att införa en nationell vårdgaranti.

Staten och Landstingsförbundet kom därför i 2003 års Dagmaröverenskommelse överens om att en vårdgaranti som också innefattar behandling ska införas. Denna vårdgaranti innebär ett åtagande från landstingen att erbjuda behandling inom 90 dagar från det att beslut om behandling fattats. Under år 2003 vidtogs förberedelser med sikte på att den utökade vårdgarantin skulle kunna träda i kraft år 2004.

Frågan om tidpunkten för införandet av vårdgarantin togs åter upp i förhandlingarna om Dagmaröverenskommelsen för år 2004. Parterna konstaterade då att förberedelser för införandet genomförts under år 2003 men att det finns behov av att under år 2004 vidta ytterligare förberedelser där hög prioritet ska ges åt att gå igenom väntelistor och behandla dem som väntat länge. Man kom också överens om att en kontrollstation ska genomföras i februari i år för att stämma av hur långt förberedelserna kommit, vilka effekter som uppnåtts och eventuella behov av ytterligare åtgärder och resurser.

Målsättningen är att en nationell vårdgaranti ska införas under år 2005. Det exakta datumet för införandet såväl som storleken på ett even-

tuellt resurstillskott är beroende av resultatet av den avstämning som ska genomföras mellan staten och Landstingsförbundet inom kort.

Prot. 2003/04:64
5 februari

Anf. 38 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Tack, socialministern, för svaret. Jag har visserligen fått svaret många gånger förut, det vill säga att det kommer en vårdgaranti nästa år. Och nästa gång som vi träffas kommer ministern att säga att det kommer en vårdgaranti nästa år.

Det fanns en gång en vårdgaranti. Den fanns under den borgerliga regeringen. Då hade vi de kortaste vårdköerna som vi har haft så länge som vi har haft någon statistik över vårdköer och därmed på den här punkten förstås oerhört mycket mindre mänskligt lidande än när man har långa vårdköer, och sannolikt oerhört mycket mindre kostnader med tanke på hur långa vårdköer belastar andra delar av den svenska välfärdsapparaten.

Därefter förföll vårdgarantin. Men den socialdemokratiska regeringen, eller åtminstone kretsar närstående den, insåg efter ett tag att det inte var så dumt med en nationell vårdgaranti. Det kom ett utredningsförslag 1997. Ordförande var den nuvarande försvarsministern i regeringen. Utredningen föreslog enhälligt att man skulle införa en nationell vårdgaranti. Men det blev inte så.

Inför valet 2002 flaggade såväl statsministern som socialministern på våren för att det skulle bli en vårdgaranti. Jag tror att många väljare fick känslan att det skulle komma en sådan året därpå.

Hösten 2002 talade socialministern i en intervju om att han räknade med att det skulle införas en vårdgaranti inom något år. Det tolkade väl de flesta läsare som att det skulle äga rum någon gång vid årsskiftet 2003/04. I dag får vi veta att en vårdgaranti ska införas någon gång under 2005.

Fru talman! Vi har, som sagt, hört det förut. Vi tror det när vi ser det.

Anf. 39 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Fru talman! Ibland måste man blicka bakåt för att få se vart man är på väg. Och när jag blickar bakåt i fråga om Lars Engqvist och vårdgarantin är jag rädd för att han inte är på väg någonstans. Socialministern står stilla.

Julen 2002 läste jag en debattartikel i min lokala tidning där Lars Engqvist och Lars Isaksson äntligen var överens om att införa en vårdgaranti. Det föranleder mig att replikera. Äntligen har Socialdemokraterna kommit till insikt om att det är viktigt för patienterna med fritt vårdskande och en vårdgaranti. Vem minns inte de s-styrda Norrlandslandstingen som förvägrat patienterna detta, vilket medförde att initiativrika patienter flyttade till Stockholm för att få vård. Kan man tänka sig en ojämligare vård?

Fru talman! Sjukvården möter människor när de är som mest utsatta. Det är därför viktigt att vården är tillgänglig när den behövs. Det är utifrån den enskilda människan som förtroendet för vården och välfärden måste byggas.

Vi har velat genomföra och krävt en nationell vårdgaranti sedan lång tid tillbaka. Och hade vi vunnit det senaste valet hade vi åter börjat genomföra den.

*Svar på
interpellationer*

Det som Lars Engqvist och Lars Isaksson egentligen var överens om var att man under 2003 skulle inleda förhandlingar och konkretisera innehållet i en vårdgaranti som skulle börja gälla från 2004. Några resurser för detta kunde jag inte läsa ut. Men budgettolkningar är inte alltid helt lätta att göra. Jag tvivlade då på att vi skulle få se en vårdgaranti värd namnet 2004. Men kanske skulle resurser föreslås i höstbudgeten 2003. Men det skedde inte.

Fru talman! Det blev inte ens en tummetott. Jag kunde inte finna några resurser som man uppenbarligen har. Man hänvisar till Dagmar-medlen i en aldrig sinande ström. Vårdgarantin lyser med sin frånvaro och kommer allt längre bort. Köerna ökar, och landstingen prioriterar bort vårdsökande. Och jag är inte förvånad över detta. Före överenskommelsen med Lars Isaksson hade socialministern klart uttryckt att en vårdgaranti är onödigt dyr och skapar nya köer. Socialdemokraterna är fantastiska på att skapa köer överallt, även inom kriminalvården, även om det inte är socialministerns ansvarsområde.

Nu ska vi tydligen få en vårdgaranti 2005, och någon uppfattning har väl socialministern om resursbehovet. Vi har preciserat hur vi kan starta detta. Men det enda som jag hör är: Nej, nej och åter nej, vi går inte med på detta.

Då undrar jag om socialministern fortfarande tycker att en vårdgaranti är onödigt dyr och skapar nya köer eller om det blir bättre och billigare att söka vård någon annanstans inom EU. Det har ju äntligen blivit klart att vi som EU-medborgare har denna rättighet. Är det på det sättet som frågan om vårdgarantin ska lösas?

Anf. 40 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Tack för svaret från socialminister Lars Engqvist. Det var många av oss som blev rejält överraskade i valrörelsen 2002 när Socialdemokraterna plötsligt var för en vårdgaranti trots en lång historia av motstånd och när detta positiva besked om vårdgarantin kom just i valrörelsen. Efter valet 2002 har motståndet faktiskt fortsatt. Oppositionens olika förslag om ekonomisk prioritering så att vårdgarantin skulle vara möjlig att införa har avvisats. Man måste naturligtvis tänka även på pengarna i detta sammanhang. Det går inte att bara utfärda en tom garanti, utan den måste också fyllas med ett innehåll.

Kristdemokraterna interPELLERADE i maj förra året i samma ärende som Bo Könberg nu tacknämligt nog har interPELLERAT i. Svaret nu är nästan detsamma som lämnades 2003. 2003 var beskedet att man trodde att man 2004 skulle kunna gå i land med detta. Och beskedet nu är att det ska ske 2005. Och nästa år när vi ställer samma interPELLATION har vi anledning att frukta att det blir samma besked, det vill säga att vår socialminister kommer att meddela att det ett år framåt i tiden finns goda förutsättningar att införa detta. I värsta fall kan det bli på samma sätt som med de 6 000 förskollärarna, att det är ett vallöfte som kan upprepas i en valrörelse till och därmed bli väldigt användbart i stället för att man genomför det på en gång när man har lovat det i en valrörelse.

Vi diskuterade även de ekonomiska förutsättningarna för ett år sedan. I den uppgörelse som staten och Landstingsförbundet har träffat står det att man senast i februari år 2004 ska stämma av de hittillsvarande effekterna av det förberedelse- och utvecklingsarbete som har bedrivits. Par-

terna ska också komma överens om vårdens behov av resurser och hur vårdgarantin påverkar detta.

Ministern meddelar i dag att den här uppgörelsen är på gång. Men finns det någonting att säga om vad uppgörelsen i februari kommer att innehålla? Blir det några ekonomiska åtaganden ytterligare för staten, eller kommer man att säga till landstingen att de får ordna detta på bästa sätt efter egen förmåga?

Beskedet för ett år sedan var att de så kallade tillgänglighetspengarna skulle användas för detta. Vi är ju vana vid det socialdemokratiska språkbruket och att man talar om extrapengar eller satsningar. Men i själva verket är det fråga om samma pengar från ett år till ett annat. I bästa fall är det fråga om oförändrade statsbidrag som så att säga bara genomgår en årlig värdeförsämring. De är inte indexuppräknade. Men nominellt är det oförändrade statsbidrag. Betyder det som kommer 2005 konkret att det också följer med ekonomiska besked till landstingen i Sverige om vilka villkor som kommer att gälla? Kommer sådana ekonomiska villkor att gälla som ger dem förutsättningar att leva upp till en vårdgaranti, eller blir det hänvisning till samma pengar som förra året?

Anf. 41 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! När Bo Könberg inledningsvis påpekade att det har getts besked om införande av vårdgarantin 2003/04 får han det att framstå som att det skulle ha ställts ut ett absolut löfte om att en sådan skulle införas endera 2003 eller 2004. Sanningen är följande:

Socialdemokraterna presenterade i valrörelsen ett besked om att det under mandatperioden skulle införas en vårdgaranti. Detta beslut togs efter det att Landstingsförbundet på sin kongress hade bestämt sig för att verka för en vårdgaranti. Det var alltså ett nytt politiskt läge där sjukvårdshuvudmännens gemensamma organisation bestämde sig för att verka för en vårdgaranti. Man har inte heller angett någon tidpunkt. Men man får anta att Landstingsförbundet menade att den ska införas under den kommande mandatperioden.

Vad det nu handlar om är lära någonting av de misstag som begicks den gång då vårdgarantin först infördes. Då infördes en vårdgaranti för tolv diagnoser. När Socialstyrelsen utvärderade detta konstaterade man att vårdgarantin fick effekt i stort sett första året med kraftigt minskade väntetider och att de flesta kunde leva upp till garantin på tre månader. Men redan under det andra året hade utvecklingen vänt, och vi kunde konstatera att vårdgarantin som en kraft för att minska köerna faktiskt försvagades. Och efter ytterligare någon tid visade det sig att vi var tillbaka till de gamla problemen igen. Och vad berodde det på? Jo, om man bara inför en vårdgaranti utan att se till hela vårdkedjan och bara koncentrerar sig på ett antal diagnoser är ju risken att någon annan del av vårdkedjan brister eller försvagas, och då får vi bekymmer i den övriga vården.

Det vi nu vill bygga upp är för det första en vårdgaranti som gäller alla diagnoser och för det andra en vårdgaranti som införs i en miljö där hela vårdkedjan faktiskt håller – det vill säga att det ska vara 0–7–90, för att beskriva det mycket enkelt. Vi ska se till att vi har en primärvård som fungerar så att man direkt kommer i kontakt med primärvården och att man får träffa sin läkare inom en vecka. På detta vill vi ha en garanti om

Prot. 2003/04:64
5 februari

Svar på
interpellationer

att man får behandling inom 90 dagar efter det att ett beslut om behandling har tagits. För detta krävs det att vi är säkra på att vi har ett sjukvårdssystem som håller.

När vi i höstas diskuterade med Landstingsförbundet kunde de konstatera att den osäkerhet som rådde i landstingsvärlden om ekonomin för åren 2003 och 2004 var sådan att de inte vågade gå in och garantera en fungerande vårdgaranti från år 2004.

Däremot kom vi överens om att fortsätta diskussionerna och bestämma oss för en uppgörelse under februari 2004. Min bedömning är att det nu finns möjligheter att införa en vårdgaranti. Det är inte så att själva garantin är någon kostnad – det kostar precis lika mycket att behandla en person om sex månader som det gör om tre månader. Men vi vill försäkra oss om att vårdgarantin inte innebär att andra områden missas, att vi för in en vårdgaranti utan att vi har en primärvård som fungerar och utan att vi har en psykiatri som lever upp till ställda krav – för att ta ett annat aktuellt exempel – för då får vi bekymmer.

Därför vill vi diskutera resurssituationen och ekonomin i landstingsvärlden i samband med att vi beslutar om en vårdgaranti. Vi har över 5 miljarder kronor som landstingen får i år, något som vi har bestämt att vi ska fortsätta med. Vi meddelade tillsammans med våra samarbetspartier att kommun- och landstingsvärlden tillförs 4 miljarder kronor extra från nästa år. Dessa, menar vi, ska vi använda i våra diskussioner om hur vårdgarantin ska införas.

Min bedömning är att vi får en vårdgaranti under år 2005. Exakt datum ska vi diskutera. Det finns nu möjligheter att genomföra detta. Det viktigaste är att vi lär oss något av det som var misstagen förra gången vårdgarantin infördes.

Anf. 42 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! På en punkt skulle jag vilja tacka socialministern. Jag vill nämligen tacka för en sak som han framförde i sitt anförande och som inte så ofta sagts från socialdemokratiskt håll under de 10–15 år som vi har bråkat om vårdgarantin. Det gäller nämligen socialministerns konstaterande att det egentligen inte kostar mer att operera en person efter tre månader än det gör efter sex månader, och så är det förstås.

Det som låg bakom den borgerliga vårdgarantin, som den gången stöddes av Socialdemokraterna – att gälla från den 1 januari 1992 – var just nämnda insikt plus att vi såg till att man fick betalt i form av vad vi kallade för puckelpengar för att klara av själva kortningen. 500 miljoner kronor första året var allt; det var prislappen för vårdgarantin den gången, och den ledde till de kortaste köerna i svensk historia.

Men sedan har socialministern i huvudsak fel i sina beskrivningar av vad som hände under tiden med vårdgarantin. Det var inte alls så att köerna blev längre år två. År tre fanns det några tecken på det. Sedan var det, tyvärr, så att vi samma höst fick en socialdemokratisk regering. Nästa år kan Socialdemokraterna, om de sitter kvar i regeringsställning, fira tio år av ansvar för vårdgarantin, eller frånvaron av densamma – det är väl det som är det stora problemet.

Det är bra om man tittar på olika delar i vården – vårdkedjor och allt möjligt annat. Men det är tråkigt att det först i storleksordningen tio och ett halvt år – enligt det löfte vi får i dag av socialministern – efter det att

man vann valet 1994 ska börja gå åt samma bra håll så att säga som under den borgerliga regeringen.

Jag är inte mer övertygad nu än jag förut varit. Vi har hört det här förut, och vi tror det när vi ser det.

Anf. 43 CARL-AXEL JOHANSSON (m):

Fru talman! Det är väldigt viktigt med den bedömning om år 2005 som vi nu har hört om. Jag kommer att med mycket stor spänning följa det hela.

Sedan måste jag också säga till socialministern att det behövs resurser – jag tänker då på puckelpengarna – för att nu kapa de köer som har byggts på under er och din tid här. Sedan kommer det i balans – 3 ½ miljarder kronor är vi beredda på.

Anf. 44 ULRIK LINDGREN (kd):

Fru talman! Det gäller den ekonomiska delen och beskedet från vår socialminister om att det ska bli ytterligare 4 miljarder kronor för år 2005 för att garantera genomförandet av vårdgarantin.

Är det rätt uppfattat? Eller är det så att det blir fråga om de 5 miljarder som finns i år och att det även nästa år kommer att utgå 5 miljarder – att det alltså inte blir några ytterligare 4 miljarder nästa år?

Anf. 45 Socialminister LARS ENGQVIST (s):

Fru talman! Vi har gett besked om att detta med drygt 5 miljarder kronor, som i år går till sjukvårdshuvudmännen, ska fortsätta nästa år. Därutöver gavs strax före jul beskedet att samarbetspartierna och regeringen kommit överens om att från år 2005 skjuta till ytterligare 4 miljarder kronor till kommun- och landstingssektorn. Någon del av detta borde användas också för att stimulera genomförandet av vårdgarantin.

Anf. 46 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Vi och stenograferna noterar socialministerns löften till protokollet. Vi får väl se om beskedet om att det här ska komma nästa år för första gången på elva år är ett besked som ska gälla.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från EU-nämndens sammanträden fredagen den 12 december och lördagen den 13 december inkommit.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Prot. 2003/04:64
5 februari

*Svar på
interpellationer*

8 § Frågestund

Frågestund

Anf. 47 ANDRE VICE TALMANNEN:

Nu följer dagens frågestund. Frågor besvaras av kulturminister Marita Ulvskog, utbildningsminister Thomas Östros, statsrådet Morgan Johansson, försvarsminister Leni Björklund och statsrådet Barbro Holmberg.

Vi har många frågeställare i dag, och jag vädjar till er att hålla frågor och svar så korta som möjligt så att vi hinner med om inte alla så åtminstone en stor del av frågorna.

Besparingar inom försvaret

Anf. 48 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Ulvskog.

I den senaste partiledardebatten slog statsministern fast att försvaret ska spara 3 eller 6 miljarder i det kommande försvarsbeslutet. Detta uttalades innan ÖB kommit med sitt förslag – det kommer den 27 februari – och innan Försvarsberedningen och Grundorganisationskommittén gjort sitt arbete. Och glöm inte: Detta uttalades innan riksdagen fattat sitt beslut i denna fråga.

Min fråga till statsrådet Ulvskog är om regeringen fortfarande är inställd på att spara 3 eller 6 miljarder i det kommande försvarsbeslutet.

Anf. 49 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Försvarsberedningen arbetar med fyra olika ekonomiska nivåer, och regeringens avsikt är att vi ska ha en bred enighet i det kommande försvarsbeslutet. Däremot har statsministern från regeringens sida angett en intention att åstadkomma en besparing. Hur utfallet sedan kommer att bli får vi se när vi gått igenom underlaget till det kommande försvarsbeslutet och haft en ordentlig beredning av det.

Anf. 50 OLA SUNDELL (m):

Fru talman! Frågan är av allmänpolitisk karaktär, och det är därför av intresse att den som representerar regeringen, Marita Ulvskog, avger svaret i denna fråga.

Nu har försvarsministern sagt sin åsikt om detta, vilket jag självklart respekterar. Men det försvarsministern säger är att Göran Persson lovar runt och håller tunt vad avser det uttalande han gjorde i den senaste partiledardebatten.

Detta är, precis som försvarsministern säger, en lång process. Vi har nästan ett år på oss innan försvarsbeslutet kommer att fattas. Att då komma med billig slagordspolitik, nämligen genom att skifta den yttre säkerheten mot den inre som statsministern gjorde i partiledardebatten, är ingenting som inger respekt hos landets invånare.

Jag skulle önska att försvarsministern vore ännu tydligare än i sitt förra svar just vad avser det faktum att det som sägs i en partiledardebatt inte är relevant inför framtiden när det gäller denna fråga. Det intressanta är i stället vad beredning, ÖB och riksdag slutgiltigt fastställer.

Prot. 2003/04:64
5 februari

Frågestund

Anf. 51 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Det är så, Ola Sundell, att försvarsministern också sitter i regeringen. Sätillvida är det naturligtvis gemensamma diskussioner som förs.

Jag vill ändå i denna del säga att vi kommer att ha en ordentlig beredning, och ingen som hört mig här i kammaren eller på möten ute i landet har hört mig säga något annat än att jag är ytterst mån om att vi kan leverera ett förslag till försvarsbudget med låga kostnader.

Jag vet nämligen, i likhet med Ola Sundell och alla andra, att det finns andra politikområden som har stora behov. När vi befinner oss i ett ovanligt lugnt säkerhetspolitiskt läge, och har byggt upp ett försvar i en helt annan situation, kanske vi kan få njuta av att vi även kan spara. Och det ingår också i beredningsarbetet.

Handläggningstider i asylärenden

Anf. 52 LEIF JAKOBSSON (s):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Holmberg som handlar om det välkända faktumet med de långa köerna inom asylmottagandet. Nu har regeringen lagt fram ett antal förslag, och när de väl kommit igenom riksdagen lär de kunna innebära att vi kan dra ned på handläggningstiderna.

Det jag framför allt känner oro för är alla de barn som bor under mycket besvärliga förhållanden i storstädernas ytterområden. De långa väntetider som vi nu har känns därför väldigt inhumana.

Jag skulle vilja fråga statsrådet om det finns fler förslag för att få ned handläggningstiderna, och vad statsrådet bedömer skulle kunna vara den normala handläggningstiden när de förslag som regeringen lägger fram vunnit kammarens gehör – vilket jag hoppas att de gör.

Anf. 53 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! De långa handläggningstiderna innebär en oerhörd påfrestning på enskilda individer. På något sätt hamnar de i ett vakuum, och ju längre tiden blir, desto mera nedbrytande är det att inte veta var man egentligen hör hemma. Det är också bakgrunden till att regeringen lagt fram förslagen på riksdagens bord. Vi måste alltså se över hela processen och se till att vi får en rättssäker och effektiv asylprocess.

Ett förslag är att man ska ta bort möjligheten till nya ansökningar, som alltså innebär att en asylsökande kan söka hur många gånger som helst. Det i sig är naturligtvis ett systemfel och leder till att människor blir kvar i landet under mycket lång tid, ibland år ut och år in. Det medför dessutom att Utlänningsnämnden får lägga mycket resurser på att handlägga just den typen av ärenden, när de i stället skulle kunna handlägga grundärenden.

Anf. 54 LEIF JAKOBSSON (s):

Fru talman! Jag tackar för svaret och hoppas att riksdagens alla partier tänker på att det handlar om människor som lever under ganska hemska förhållanden. Framför allt gäller det barnen. Kanske kan man lägga partitaktik och annat åt sidan så att dessa förslag kan genomföras.

Utlänningsnämnden

Anf. 55 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Jag vill också rikta min fråga till migrationsministern.

I den här kammaren har alla varit överens om att dagens asylprocess med migrationsverk och utlänningsnämnd inte fungerar bra. Den är inhuman och rättsosäker för dem som går in i processen. Därför har man i denna kammare fattat beslut om att lägga ned Utlänningsnämnden.

I denna kammare finns också en majoritet för att avskaffa förfarandet med nya ansökningar, som migrationsministern alldeles nyss var inne på. Som jag förstått det hela säger samtliga sju partier i Sveriges riksdag att om man lägger ned Utlänningsnämnden och samtidigt avskaffar de nya ansökningarna har detta riksdagens stöd.

Folkpartiet har försökt göra detta. Vi har sagt att vi måste lösa de här frågorna samtidigt. Regeringen klarar inte av att fixa en majoritet, så vi försöker lösa frågorna samtidigt. I går var Göran Perssons kommentar till Folkpartiets förslag: Det är ovärdigt att koppla samman frågan om Utlänningsnämndens nedläggande med frågan om de nya ansökningarna. Delar migrationsministern Göran Perssons bedömning?

Anf. 56 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! När det gäller systemet med ny ansökan, som alltså leder till att människor befinner sig här år ut och år in, har vi 43 000 människor i asylsystemet som lider av de långa handläggningstiderna. Förslaget måste därför genomföras så snart som det över huvud taget är möjligt.

Nedläggningen av Utlänningsnämnden är vi alla överens om.

Jag har full förståelse för att det finns en frustration över att det har tagit väldigt lång tid. Lagrådet avstyrkte det förslag som regeringen lade för ett år sedan.

Regeringen hade sedan partisamtal med samtliga partier. Där var vi överens om att vi först måste se över utlänningslagen. Det är den process som nu pågår. Det är en utredning som också Erik Ullenhag sitter i.

Vi måste först se över utlänningslagen. Sedan ska vi titta på frågan om ny instans- och processordning.

Anf. 57 ERIK ULLENHAG (fp):

Fru talman! Problemet är att man i regeringen är oerhört handlingskraftig när det gäller att snabbt få fram en proposition om ny ansökan. Man är oerhört handlingskraftig när det gäller att snabbt få fram en ny proposition om transportörsansvar.

Men man dröjer med att vidga flyktningbegreppet. Man begraver frågan om ökad anhörigbehandling. Man förhalar frågan om Utlänningsnämnden.

Det finns delar av det regeringen föreslår på asylområdet som kan vara riktiga, men mönstret är bekymmersamt. Mönstret är bekymmersamt eftersom alla de förslag som ska göra svensk flyktingpolitik mer human tar tid, medan alla de förslag som handlar om restriktivitet går mycket fort.

I partiöverläggningarna klarade inte migrationsministern att svara på när hon bedömde att regeringen skulle verkställa beslutet om att avveckla Utlänningsnämnden.

Kan du i dag ge någon form av tidsram för det här beslutet? Vi har fattat ett beslut om detta i riksdagens kammare. Ditt eget parti röstade för detta. Det var en enhällig riksdag.

Anf. 58 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag vill upprepa det jag sade tidigare: Jag har förståelse för att det finns en frustration. Det har jag verkligen. Det här är en stor och viktig fråga. Det har tagit tid av det skäl som jag nämnde tidigare, med Lagrådet.

Jag vill verkligen framföra till riksdagen att det här inte är något som vi har lagt i en byrålåda och bara låter ligga. Det är inte det. Det är en oerhört viktig fråga. Jag kan försäkra Erik Ullenhag att vi anstränger oss oerhört för att hitta lösningar som blir hållbara för framtiden.

Omförhandling av JAS-kontrakten

Anf. 59 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Det tycks i dag råda en stor samsyn kring att Miljöpartiet och fredsrörelsen hade rätt när de 1997 sade: Köp inte delserie 3 av JAS. Det tycks i dag också finnas ett brett stöd för vårt mångåriga krav på att omförhandla JAS-kontrakten. Den nytilträdde överbefälhavaren tycker att man ska omförhandla kontrakten. Försvarsindustrin Saab säger att man är villig att omförhandla kontrakten.

Min fråga till försvarsministern är: Är regeringen nu beredd att omförhandla de här dyra JAS-kontrakten och avveckla JAS-affären? Varje plan kostar en halv miljard som skulle kunna användas till något betydligt viktigare i samhället.

Anf. 60 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Först vill jag rätta Lars Ångström på en punkt. Det är just delserie 3 av JAS som även det svenska försvaret efterfrågar. Det gör hela komplexiteten kring JAS-frågan lite svårare än vad den kan tyckas vara. Det är inte ett enkelt räkneexempel eftersom inte alla JAS-plan är likadana.

Däremot anser jag att det är viktigt och riktigt att man nu tittar på möjligheterna att tillsammans med industrin hitta en lösning som kan vara tilltalande för både staten och industrin, där man kan få mer av utvecklingsbeställningar inom ramen för den kommande perioden.

Anf. 61 LARS ÅNGSTRÖM (mp):

Fru talman! Det var inte något riktigt tydligt svar. Min fråga gällde om försvarsministern och regeringen avser att omförhandla och avveckla JAS-kontrakten.

Det finns planer på att fortsätta att handla JAS-plan för 32 000 miljoner kronor av skattebetalarnas pengar. Det är flygplan som inte längre behövs. Försvarsmakten säger att man har alldeles tillräckligt av dem i ladorna.

Varför vill regeringen fortsätta att handla de här planen? Är man kanske faktiskt beredd att i enlighet med vad Miljöpartiet tidigare krävt, omförhandla och avveckla de fortsatta inköpen och i stället använda de 32 000 miljoner kronorna till skola, psykvård, utbildning och andra mer angelägna områden i samhället?

Anf. 62 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Jag har inte fått något underlag om vilka plan som behövs. Om man behöver ett stort antal delserie 3-plan betyder det att de behöver levereras till det svenska försvaret.

Såvitt jag förstår pågår överläggningar mellan försvarsindustrin, Försvarsmakten och FMV. Jag är orienterad om det, och jag biträder att så sker.

Utlänningsnämnden

Anf. 63 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! Frågan om Utlänningsnämnden är ju central i den politiska debatten just nu. Barbro Holmberg säger sig ha förståelse för att det finns en frustration. Det gör det verkligen.

Det är fem år sedan en enig statlig utredning lade det här förslaget. Det är tre år sedan en enig riksdag fattade beslut om att lägga ned nämnden.

Jag föreställer mig att det ansvariga statsrådet på det här området måste ha en uppfattning om när detta riksdagsbeslut ska verkställas efter tre år, och fem år efter utredningens förslag.

När kommer Utlänningsnämnden att fatta sitt sista beslut?

Anf. 64 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Jag kan inte ge ett datum. Jag önskar verkligen att jag kunde det, men jag kan inte det.

Dels pågår en utredning som ser över utlänningslagen. Den ska ut på remiss. Vi måste ha en hel lagstiftningsprocess vad gäller det. Samtidigt bereder vi ärendet, som jag nämnde tidigare. Vi ser över hur det ska gå till när det gäller alla praktiska frågor kring en ny instans- och processordning.

Jag ska villigt erkänna att det finns problem. Det förslag som regeringen lade förra året skulle till exempel innebära att vi skulle behöva 100 nya domare. De domarna finns inte. Vi har domarbrist i Sverige.

Det finns alltså flera praktiska problem. Det ska jag villigt erkänna. Men jag kan försäkra att vi arbetar hårt med att försöka lösa de problemen.

Anf. 65 SVEN BRUS (kd):

Fru talman! En parlamentarisk utredning ser över lagen. Det är helt rätt. Det arbetet går väldigt bra, skulle jag vilja påstå. Jag ser inga större svårigheter där.

När vi samtalade med Barbro Holmbergs företrädare fick vi beskedet att denna utredning skulle tillsättas och att en organisationskommitté samtidigt skulle bildas för att hantera det praktiska överförandet.

Finns denna kommitté i sinnevärlden, och hur långt har man kommit i arbetet?

Anf. 66 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Det finns ingen sådan organisationskommitté. Som jag sade tidigare försöker vi på Regeringskansliet att hitta lösningar på de praktiska problemen. När de är lösta måste det till en genomförandekommitté.

Ännu finns det inte någon sådan kommitté. Men jag vill återigen försäkra Sven Brus och kammaren i övrigt att vi arbetar mycket hårt på att hitta lösningar.

Övergångsregler vid EU:s utvidgning

Anf. 67 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Det händer väldigt mycket inom Barbro Holmbergs område, så även min fråga ställs till statsrådet Holmberg.

Det gäller argumentationen kring övergångsregler i samband med EU:s östutvidgning.

En poäng med EU är den fria rörligheten: att man kan röra sig fritt, studera, resa och arbeta. Det är ingen oinskränkt rätt. Den förutsätter att man gör rätt för sig och inte försöker leva på andra.

Vad är det egentligen som har förändrats sedan en enig riksdag för mindre än två månader sedan slog fast att det inte behövs några övergångsregler?

Är det inte så att problem som regeringen anför som vad man kallar social turism faktiskt skulle gå att lösa om viljan fanns hos regeringen?

System som kan överutnyttjas av polacker, ester och litauer kan också överutnyttjas av svenskar, danskar och tyskar.

Vi är överens om att ingen ska utnyttja våra system för att slippa arbeta. Oavsett varifrån man kommer ska man göra rätt för sig och arbeta efter förmåga. Det skiljer inte dem som bor här från dem som kommer hit för att arbeta.

Varför försöker regeringen skuldbelägga våra grannar på andra sidan Östersjön?

Anf. 68 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Förra torsdagen hade regeringen en lång och ingående diskussion om just utvidgningen av EU och den fria rörligheten. Den landade i en bedömning att vi kommer att behöva en infasningsperiod av dessa nya medlemsstater.

Precis som Birgitta Carlsson så tror jag inte alls att det handlar om att enskilda individer på något sätt spekulerar i svenska barnbidrag. Den risk

vi ser framför oss gäller i stället att vi har ett system som gör det möjligt för företagare att utnyttja arbetskraft. Jag menar att om vi inte gör någonting så kan vi få ett A- och ett B-lag på arbetsmarknaden. Det är det som vi måste skydda oss emot, och det är också det som vi måste skydda de nya medborgarna i de nya medlemsstaterna emot. Man måste ha samma rättigheter och skyldigheter när man arbetar i Sverige.

Anf. 69 BIRGITTA CARLSSON (c):

Fru talman! Jag är inte nöjd med Barbro Holmbergs svar. Faktum är att regeringens retorik utmålar våra grannar i Estland, Lettland, Litauen och Polen som folk av fuskare och fifflare och som människor som bara vill komma hit till EU för att snylta på vår välfärd. Jag tror inte att många känner igen sig i den bilden. Tvärtom så kommer folk som kommer hit hit för att arbeta, betala skatt och göra rätt för sig. Jag tror att arbetsmoralen i många fall till och med är bättre hos den som utan att knota accepterar jobb som jordgubbsplockare eller andra jobb som inte är så attraktiva.

Skäms inte ministern för retoriken som regeringen använder för att försvara att man vill sluta landets gränser för nya EU-medborgare?

Anf. 70 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s):

Fru talman! Det handlar inte alls om att stänga våra gränser, utan det handlar om en infasningsperiod för de nya medlemsstaternas arbetstagarer. Så småningom kommer vi att ha ett helt integrerat Europa där alla kan röra sig helt fritt. Det är målet. Det är det vi alla är överens om, och det är dit som vi ska nå. Men för att få övergången och integrationen så smidig som möjligt behöver vi en infasningsperiod. Det är den bedömning regeringen gör.

Tiotimmarsregeln, som Birgitta Carlsson också hänvisar till, är en verklighet. Det är en verklighet som vi måste förhålla oss till. Det handlar inte om att utmåla de nya medlemsstaternas medborgare som några snyltare, men det är en verklighet som vi inte får blunda för utan som vi måste förhålla oss till. Regeringen gör bedömningen att detta är en infasningsperiod som kommer att underlätta integrationen i Europa.

Övervakning av unga lagöverträdare

Anf. 71 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till socialtjänstminister Morgan Johansson. I onsdags var justitieminister Thomas Bodström i Malmö och pratade om unga lagöverträdare. Han pratade om att försöka införa nya former för dem i stället för fängelse. Böter och fängelse är ingen bra metod för att hjälpa unga människor, tyckte han.

Moderaterna har motionerat om att återinföra någonting som fanns tidigare, nämligen övervakningssystem för unga människor. Vi vill kunna bryta ett dåligt eller ett brottsligt beteende tidigt – innan det går så långt att man ska behöva bli dömd till fängelse. I dag finns inte möjligheter till övervakning. Det finns ett frivilligt system med kontaktpersoner, men där sätter man inte riktigt samma kraft bakom orden och det går inte att fatta beslut på samma sätt.

Anf. 72 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Hela frågan om hur unga lagöverträdare och påföljderna för unga lagöverträdare ska hanteras ses över av en utredning som, vilket Magdalena Andersson påpekade, ligger under justitieministern. Jag tror att det är han som i första hand har hand om de frågorna.

Rent allmänt kan jag emellertid säga att vi har gjort en hel del på området under de senaste åren. Vi införde till exempel en ny lagstiftning – lagen om slutna ungdomsvård för de unga lagöverträdare som begår de allra grövsta brotten. När det till exempel rör sig om grova våldsbrott så kan man dömas enligt lagen om slutna ungdomsvård, och då får man en god, adekvat behandling på Statens institutionsstyrelses behandlingshem runtom i landet. Jag besökte för övrigt Råby för bara en vecka sedan, där en del av de här ungdomarna finns. De visar goda resultat.

Jag tror att frågan om hur vi ska hantera unga lagöverträdare kommer att vara stor under de kommande åren. Vi ska med spänning se vad kommittén kommer fram till.

Anf. 73 MAGDALENA ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag har också varit på Råby och träffat unga grabbar som sitter dömda av domstol till att vara på ungdomshem. Men för att de inte ska behöva komma dit och för att ingripa lite tidigare, precis som justitieministern egentligen också vill, så finns det möjlighet att via en ändring av socialtjänstlagen ställa lite krav innan dess. Vart man än kommer och när man än träffar den här sortens ungdomar så säger de alltid: Varför var det ingen som gjorde någonting tidigare? Jag hoppas att socialtjänstministern tillsammans med justitieministern följer rådet att införa övervakning igen.

Anf. 74 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag delar helt Magdalena Anderssons uppfattning om att det är viktigt att ingripa i tid. Vi vet att när man ser tillbaka över decennierna så rör det sig om en relativt liten grupp människor som kommer att hamna som kroniska brottslingar och kanske stå för hälften av alla brott som begås i ett land. Det rör sig faktiskt bara om några procent. Kan man i tid ingripa när det börjar gå snett för en ung människa så har vi väldigt mycket att vinna, både när det gäller mänskligt lidande och för att kunna få ned de totala brottstalen.

Det finns en process till, som ligger på mitt område och som angränsar lite till Magdalena Anderssons fråga; jag har gett en kommitté i uppdrag att se över hela den sociala barn- och ungdomsvården för att under mandatperioden kunna lägga en nationell handlingsplan för den. Då talar vi egentligen om två grupper – både om mindre barn som far illa och om ungdomsvården som sådan när en ung människa håller på att hamna i kriminalitet. Detta ser jag som en av de stora reformerna under mandatperioden.

Frågestund

Frågestund

Anf. 75 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Jag vänder mig till utbildningsminister Thomas Östros. Vi tycker att alla barn ska växa upp hemma och att de ska kunna bo i sin familj under sin uppväxttid. Några grundskolebarn har inte möjlighet till det. Det är i första hand de barn som är gravt hörselskadade och döva. Det är av speciella skäl som vi därför har specialsolor, som i de flesta fall är statliga.

Familjer vill naturligtvis bo så nära barnet som möjligt. Men det går inte alltid, utan det blir långa vägar. Staten står för reskostnader över helger. Men det finns några kommunala skolor där staten inte gör det men där man har tillgång till samma undervisning för döva barn. Problemet är att det då är hemkommunen som ska stå för reskostnaderna. Är det då en liten kommun så kan det innebära stora kostnader, vilket gör att kommunen säger nej och barnet hamnar mellan stolarna.

Min fråga till ministern är: Borde det inte vara rimligt, när det gäller så få barn, att staten står för reskostnaderna oavsett om man går på en statlig eller annan skola?

Anf. 76 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag delar helt Sonja Franssons uppfattning om att grunden måste vara att föräldrar och barn har möjlighet att låta barnen gå i en mycket bra skola nära hemmet.

När det gäller de döva barnen har vi också, via statliga initiativ inte minst, sett oss tvungna historiskt att skapa goda specialsolor för att också skapa de miljöer som gör att döva barn får gå i en skola som har hög kvalitet och där man också kan använda teckenspråket på ett naturligt sätt. Dessutom har en del kommuner tagit initiativ till egna skolor med speciella miljöer för de här barnen.

I samband med skollagsöversynen ser vi också över frågorna om skolskjuts. Det finns många aspekter som måste redas ut, och då kommer den här frågan att tas in i beredningen. Jag kan i dag inte besvara frågan jakande, även om det vore lockande att göra det. Det finns rim och reson i Sonja Franssons argument, men detta måste ses i ett sammanhang. Under tiden utgår jag från att varje kommun värnar sina medborgares rätt till bra skolgång.

Anf. 77 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Tack för det svaret! Kan jag tolka det så att det kommer att bli en lösning och att inte barnen ska vara helt beroende av vilken kommun de bor i när det gäller om de ska få möjlighet till skolskjuts eller inte? Jag hoppas på det.

Sedan hade jag naturligtvis hoppats på att man skulle kunna gå lite snabbare fram när det gäller just dessa barn. Jag tror att det handlar om max 100 barn i landet.

Anf. 78 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är en liten grupp, men det är en väldigt angelägen fråga. Jag utgår från att kommunerna, som har ansvar för föräldrarnas

och barnens väl och ve när det gäller skolgången, har en generös attityd till möjligheten att ta sig till en annan kommunal skola. Staten bidrar ju med kostnaderna för resan till en statlig skola. Det pågår en process när det gäller själva skollagen där vi måste se till att ha bra underlag och bra förslag till reformer innan vi återkommer till riksdagen.

Prot. 2003/04:64
5 februari

Frågestund

Regional kulturpolitik

Anf. 79 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Kulturministern och jag har under åren haft en del meningsutbyten om regionalpolitik i kulturell bemärkelse, det vill säga: Hur styrande ska statsbidragen vara?

Nu är det några år sedan Marita Ulvskog gjorde ett berömt uttalande och sade att om man permanentar regionförsöken har vi ingen nationell kulturpolitik längre. Då lägger vi ned det hela.

Jag har inte samma uppfattning utan tilltror de regionala kulturpolitikerna stort engagemang och stor kunskap inom sina regioner. Jag undrar givetvis om kulturministern har samma inställning nu som för några år sedan. Jag ställde den här frågan i budgetdebatten i höstas men fick inget svar. Jag undrar nu och här vilken inställning kulturministern numera har beträffande nationell kulturpolitik i förhållande till regionernas och landstingens självstyre.

Anf. 80 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Nu sitter det en stor statlig utredning, som går under namnet Ansvarsutredningen, som tittar över vad vi ska fatta beslut om på kommunal nivå, på landstingskommunal nivå och på statlig nivå.

Två av regionförsöken på kulturområdet har faktiskt lagts ned. De har avslutats. Det finns kvar i Skåne fortfarande någon tid. Jag tycker att det är ett ganska tydligt bevis för att de faktiskt inte har fungerat. Regionala och kommunala politiker är kolossalt duktiga på regional och kommunal kulturpolitik, men vi behöver en nationell nivå om vi vill att kultur ska vara något som får kosta pengar och som är viktigt och angeläget inte bara i de kommuner som har väldigt gott om pengar. Genom den nationella nivån kan vi sätta upp kulturpolitiska mål och dessutom se till så att vi får en något rättvisare fördelning av de nationella skattepengarna.

Anf. 81 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Även om det sitter en utredning uppfattar jag ändå att kulturministerns uppfattning är tämligen likartad. Efter 30 år av statlig pekpinnepolitik på det här området, som faktiskt var bra i början, tycker vi att regionerna är i stånd att själva ta ställning till vilka kulturområden man vill prioritera. Om Dalarna vill prioritera Dalhalla och minska på andra uppgifter, är det deras sak. Om Halland vill prioritera kultur och hälsa, vilket man nu gör, och minska på andra delar, är det deras sak. Jag tycker alltså inte att vi här i riksdagen eller regeringen ska bestämma vad de ska göra.

Vad är det då som gör att kulturministern inte tror att regionerna kan fatta självständiga beslut i kulturfrågor när man kan göra det på så många

andra områden? Kan kulturministern åtminstone tänka sig att minska styrningen av statliga pengar till regional kultur?

Anf. 82 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Kommuner och landsting beslutar självfallet själva hur de vill prioritera sina kulturpolitiska medel. Men däremot tycker jag inte att det är rimligt att de dessutom ska ta hand om de statliga kulturpengarna utan att staten och den nationella nivån, till exempel denna kammare, har en möjlighet att tala om hur de pengarna i första hand bör användas för att understödja en utveckling som redan pågår ute i kommuner eller landsting eller för att satsa på sådant som innehåller alldeles särskilda komponenter som man kanske inte tycker att en enskild kommun eller ett landsting ska bära ansvar för. Där måste den nationella nivån ta ansvaret och samtidigt vara en omfördelande kraft så att inte bara de stora starka storstadsområdena har råd att hålla sig med kultur.

Kvinnor i krishantering

Anf. 83 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Jag vill ställa min fråga till Leni Björklund. Den handlar om kvinnor i krishantering. Det är ett område som ligger mig och Vänsterpartiet väldigt varmt om hjärtat.

I samband med ett möte i Rom där försvarsministrarna möttes tog Sveriges och Greklands försvarsministrar initiativ till att i EU:s krishantering implementera 1325, den resolution som FN har antagit som gäller kvinnor i krishantering. Det handlar om att lyfta upp kvinnors behov i en kris och att kvinnor finns med i krishantering på alla nivåer.

Jag tycker att det är mycket bra. Det glädde mig mycket när detta genomfördes i höstas. Det var många bra förslag som kom fram, bland annat att genderperspektivet ska diskuteras på samtliga nivåer inom krishanteringsorganen, att personal med kompetens ska finnas på fält och som vidare.

Mina konkreta frågor är: Vad har hänt med det här initiativet? Vad ska man göra framgent? Hur följs det upp?

Anf. 84 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Det är riktigt som Berit Jóhannesson säger att det här ett viktigt initiativ från Sverige och Grekland. Jag har uppfattat att det har ett starkt stöd i Sveriges riksdag att så sker.

Tanken var att vi lägger fram det här förslaget från början så att vi också kan se till att genderperspektivet förs in när vi bygger upp den gemensamma krishanteringsförmågan. Så sker också. Vi har inga stora starka institutioner, utan än så länge är det små program som kommer till stånd på EU:s krishanteringsområde. Efter Artemis har vi inte varit ute i någon ny operation. I samband med konventet diskuterades flera institutioner, men det har inte tagits några beslut i de frågorna. Tanken är att vi ska följa upp det steg för steg.

Anf. 85 BERIT JÓHANNESSON (v):

Fru talman! Länderna som sådana måste väl också ta upp det i sina lokala arbetsprogram, missioner och hur man nu arbetar. Vi har ju arbetat väldigt mycket här i Sveriges riksdag för att föra upp resolution 1325 och kvinnor i krishantering. Det här en sak. Diskuteras det med de andra ländernas försvarsministrar vad man gör i de lokala parlamenten och andra institutioner?

Om vi inte lyckas att ta in genderperspektivet i krishanteringen blir den varken trovärdig eller långsiktig. Jag skulle vilja säga att detta är en grundläggande fråga.

Anf. 86 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Det var väl inte en självklarhet för alla länder och alla mina kolleger att genderperspektivet omedelbart skulle föras in i EU:s krishanteringsförmåga. Men vid alla de bilaterala överläggningar jag har med andra länder tar jag upp den här frågan. Det finns ett växande intresse. I några länder finns det ett starkt intresse. Förhoppningen är att vi om några år också ska kunna se det konkret när FN är ute på sina internationella krishanteringsuppdrag. Men den här processen tar tid.

Skolverkets kontroller

Anf. 87 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till utbildningsminister Thomas Östros. Skolverket har bland annat till uppgift att kontrollera att landets skolor ger en fullgod utbildning till eleverna och att de följer den gällande läroplanen. Det rådet total enighet om detta i Sveriges riksdag.

Kontrollen som Skolverket gör utförs bland annat med hjälp av inspektioner och intervjuer, både föranmälda och icke anmälda sådana. Oftast får inte föräldrarna eller vårdnadshavarna veta om den här inspektionen i förväg och än mindre närvara vid intervjuerna av barnen.

Jag vill fråga utbildningsministern om det finns klara direktiv för Skolverket hur dessa kontroller och intervjuer praktiskt ska och får utföras och om, när och i vilka fall föräldrar eller vårdnadshavare måste informeras.

Anf. 88 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! För mig och regeringen är det en väldigt viktig fråga att vi har ett skolverk som värnar om en nationell likvärdighet i vår skola, som är aktivt ute på skolorna och inspekterar och som ser till att följa upp hur man klarar kunskaperna men också den gemensamma värdegrund som ska gälla i skolan. Den inspektionen ska gälla kommunala skolor och fristående skolor.

Det nya skolverk som vi har bildat har verkligen visat på aktivitet på det här området. Det har också haft som särskilt uppdrag att inspektera fristående skolor på religiös grund, vilket jag tror har ett mycket starkt gehör bland befolkningen efter de oroande rapporter och exempel som vi har haft runtomkring i landet på hur värdegrunden kan hotas. Sådana inspektioner måste naturligtvis göras med respekt för barnen, för föräldrar och för lärare, men man måste kunna komma oanmäld för att inspek-

tera. Annars riskerar man ju att få se en verklighet som är friserad och tillrättalagd.

Jag har stor respekt för att Skolverket gör det här på ett bra sätt.

Anf. 89 ERLING WÄLIVAARA (kd):

Fru talman! Jag tackar utbildningsministern för svaret, och jag delar i stort sett allt det som utbildningsministern säger. Skolverket menar dock att det när det gäller små barn är rimligt att föräldrarna först tillfrågas och får ge sitt medgivande innan barnet intervjuas. All erfarenhet visar ju att barn som av främmande vuxna människor utsätts för intervjuer eller förhör i olika sammanhang känner rädsla, osäkerhet och otrygghet. De svarar oftast som de tror att den vuxne vill att de ska svara.

Min fråga till utbildningsministern blir: Upp till vilken ålder på barnet bör enligt utbildningsministerns uppfattning föräldrar eller vårdnadshavare kontaktas innan en sådan här utfrågning sker? Jag frågar efter utbildningsministerns personliga åsikt.

Anf. 90 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag är övertygad om att det finns en mycket stark folklig uppslutning för att vi är mycket noggranna vid tillsyn och utvärdering av alla skolor. Detta gäller också för skolor som bygger på religiös grund. Det är tillåtet i Sverige, men det innebär icke att man får avvika från den värdegrund som vi gemensamt har beslutat ska gälla i skolan. Det kan gälla jämställdhet mellan pojkar och flickor, en syn på olika religioner som innebär att man ger en god beskrivning av och information till eleverna, synen på sexualundervisning och alla dessa typer av frågor som kan upplevas som besvärliga i vissa typer av skolor. Allt detta måste genomsyra även de här skolorna.

Skolverket ska arbeta på ett professionellt sätt och visa hänsyn till barnen, och jag har stor respekt för dess företrädares pedagogiska kunskande, men de ska inte väja för den kritik som nu kommer när man är ute och inspekterar. Den märker också jag. Det är fråga om böcker, skrifter och annat som ska kunna leda till att det sätts stopp för inspektionen. Det är rimligt att vi utvärderar dessa skolor, så att vi kan känna oss trygga med att barnens rätt kommer barnen till godo.

Sänkningen av bokmomsen

Anf. 91 LARS WEGENDAL (s):

Fru talman! Min fråga riktar sig till kulturministern.

Den 1 januari 2002 sänktes bokmomsen i landet från 25 % till 6 %. Det tungt vägande skälet för detta var naturligtvis att stimulera till ökat läsande. Det var ingen billig reform. Jag tror att den kostade omkring 1 miljard att genomföra. Bokbranschen hade under en lång tid argumenterat för en sänkning av bokmomsen och lovat att en momssänkning skulle ge lägre priser för oss konsumenter. För att följa upp det här tillsattes en bokpriskommission.

Nu har den här kommissionen lagt fram sin fjärde rapport. Man kan konstatera att det på skönlitteraturens område ser hyggligt acceptabelt ut. På barnlitteraturens område är det inte fullt lika acceptabelt, och inom

facklitteraturen ser det väldigt dåligt ut. Min fråga är: Delar kulturministern min oro när det gäller de framtida priserna på litteratur i vårt land?

Prot. 2003/04:64
5 februari

Frågestund

Anf. 92 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Ja, jag delar Lars Wegendals oro. Det är oroande att priserna på böcker åter tycks vara på väg upp. Precis som Lars Wegendal säger ser det fortfarande hyfsat ut på skönlitteraturens och på barnlitteraturens områden, men på fackböckerna, som ju utgör en betydande del av bokmarknaden i dag, är det däremot till och med prishöjningar. Detta är naturligtvis väldigt oroande mot bakgrund av det löfte som branschen gav i samband med bokmomssänkningen. Det är därför väldigt viktigt att Bokpriskommissionen under den tid den har kvar att arbeta kan ge oss så många hårda fakta som möjligt som kanske kan bryta tillbaka utvecklingen, så att bokmomssänkningen faktiskt kommer oss som bokköpare till del.

Anf. 93 LARS WEGENDAL (s):

Fru talman! Jag är glad över att kulturministern delar min uppfattning och min oro i detta sammanhang.

En annan fråga som jag ställer mig undrande inför är att bokbranschen inom kommissionen inte accepterar den statistik som Statistiska centralbyrån tar fram. Numera låter bokbranschen göra egna statistiska undersökningar för att få fram ett underlag för att se om det har blivit ett genomslag för bokmomssänkningen. Hur ser kulturministern på denna misstro – i varje fall uppfattar jag det som en misstro – som branschen visar kommissionens statistiska underlag för bedömningar av hur det ser ut i nuläget?

Anf. 94 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag tycker naturligtvis att det är ett bekymmer om vi får mera diskussion kring statistiken än kring det faktum att det ser ut som om vi som bokköpare inte får ut hela momssänkningen. Jag har stort förtroende för SCB:s undersökning, även om jag är väl medveten om att det är svårt att mäta just bokmarknaden. Man har dock en mycket ambitiös undersökningsmetod. Man undersöker 1 000 olika titlar och mängder av olika försäljningsställen, medan den stickprovsmätning som görs av TEMO och som förlagen samlats kring utförs hos 48 bokhandlare, som dessutom är förvarnade om att de ska prisundersökas.

Jag kan ju säga att den typen av bataljer mellan SCB och branschen inte känns särskilt meningsfull. Jag hoppas att man i Bokpriskommissionen ska kunna samla sig för att se till att vi som bokköpare faktiskt får fullt genomslag hela tiden för bokmomssänkningen.

Svenska Sjöräddningssällskapet

Anf. 95 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsministern. Den handlar om Svenska Sjöräddningssällskapet, en ideell förening som har funnits sedan 1907 och som inte får några som helst bidrag från staten. Detta känner

försvarsministern mycket väl till. Hon vet säkert också att Sjöräddningssällskapet förra året räddade åtminstone 120 människor till sjöss från livsöverhängande fara.

Sjöräddningssällskapet sponsras av privatpersoner, företag och enskilda. Eftersom jag själv på sommaren bor på en ö där det finns en sjöräddningsstation vet jag hur mycket den betyder.

Efter beslut i regeringen för ett par år sedan har Sjöräddningssällskapet fått låna tio Stridsbåt 90 av Försvarsmakten. Det är båtar som i annat fall skulle läggas upp oanvända på land eller, som man brukar säga, läggas i malpåse och på så sätt kosta Försvarsmakten pengar. Nu hålls de i gång genom Sjöräddningssällskapet.

Nu har regeringen beslutat att ta ut avgift från och med den 1 januari i år, men man har skjutit upp detta ett år. Jag skulle vilja veta om försvarsministern är beredd att verka för en ändring, så att man inte behöver betala fortsättningsvis.

Anf. 96 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Det är så att Försvarsmakten inte lånar ut några båtar som annars ska ligga i malpåse utan om det bedöms att båtarna i fråga inte ska användas, ska de avyttras. Det är inte heller Försvarsmakten och Försvarsdepartementet som ska avgöra frågor om sjösäkerheten. Det vilar på Sjösäkerhetsverket och på Näringsdepartementet.

Riksdag och regering har sagt att det ska vara ordning med hänsyn till konkurrensneutralitet när man lånar ut materiel från statens sida. När man följer den regeln får det de här återverkningarna. Hur säkerheten till sjöss ska utformas ska faktiskt Sjösäkerhetsverket avgöra, och om det inom Försvarsmakten finns materiel till hands som kan lånas ut, ska det ske enligt de regler som är fastställda av riksdag och regering.

Anf. 97 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Fru talman! Tack, även om jag inte är särskilt nöjd med svaret. Sjöräddningen har visserligen ett stort antal egna båtar, men de här har betytt mycket. Såvitt jag har förstått finns det också en positiv uppfattning hos Sjöfartsverket om att det ideella sällskapet med 30 000 medlemmar som har funnits i 100 år ska få fortsätta att använda de här båtarna.

Nu får man lägga ned väldigt mycket möda, inte bara på att söka folk i sjön utan också på att söka pengar. Det vet försvarsministern också. Det skulle skapa mycket arbetsro hos Sjöräddningssällskapet om man fick ett positivt besked.

Om nu försvaret ska ändra inriktning och satsa på det som man kallar för interna hot – i alla fall om man ska tro statsministerns tal här i kammarken – borde det ligga i också regeringens intresse att stödja den här verksamheten, i synnerhet som den faktiskt inte har kostat någonting hittills.

Anf. 98 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s):

Fru talman! Regeringen är också väldigt imponerad av de insatser som Sjöräddningssällskapet gör. Det finns alltså ingen ovilja från regeringens sida.

Ulrica Messing och jag har skrivit ett brev till Sjöräddningssällskapet där vi förklarat hur regelverket ser ut och bett att de ska ta kontakt med

Sjöfartsverket. Jag tror att det enklaste är om alla parter ser till att frågor som rör sjösäkerheten går till Sjöfartsverket. Sedan finns det möjligheter att myndigheterna kan bistå varandra.

Det gagnar inte den här frågan att det hela tiden verkar som om Försvarsmakten har en massa båtar som kan användas till alla möjliga saker och som om försvarsministern bestämmer över det, för så går det inte till.

Prot. 2003/04:64
5 februari

Frågestund

Kultur som personalvård

Anf. 99 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Min fråga går till kulturminister Marita Ulvskog.

Kristdemokraterna har, både i debatter och i motioner här i riksdagen, tagit upp frågan om kulturens betydelse för hälsan. Det var därför glädjande när kulturministern i senaste numret av Från Riksdag & Departement tog upp just arbetsgivarnas personalvårdande insatser och att de inte ska gälla bara fysiska aktiviteter utan också kulturella. Exakt hur detta skulle gå till framkom dock inte i intervjun.

Vi kristdemokrater vill införa kulturcheckar. De skulle kunna fungera på samma sätt som dagens system för friskvård, det vill säga i form av skattebefriad förmån. På så sätt skulle man kunna underlätta för arbetsgivare att satsa på kultur, och dessutom skulle det innebära ett stort lyft för kultursektorn.

Jag vill därför fråga kulturministern på vilket sätt kulturministern har tänkt att realisera sina ambitioner att införliva kulturen i de personalvårdande insatserna och hur kulturministern ser på införande av kulturcheckar.

Anf. 100 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag är glad över att Gunilla Tjernberg kommer att vara en av dem som stöder regeringens ansträngningar på det här området. Vi utgår ju egentligen från Folkhälsokommitténs stora betänkande där man visade på just det mycket klara sambandet mellan kultur och hälsa, särskilt bland människor som finns i låglöneyrken och som är korttidsutbildade. Där betyder kulturen allra mest för att man ska orka och trivas på jobbet.

Vi har valt att inte presentera färdiga lösningar, utan vi vill gärna ta emot idéer, naturligtvis från denna kammare men också från företag där man redan i dag utan något checksystem använder sig av kultur i det personalvårdande arbetet. Vi kommer att bjuda in näringslivet, och då särskilt företag som själva redan arbetar på det här sättet, för att delge oss sina erfarenheter. Efter det kan det bli lite lättare för oss att konkretisera framtida åtgärder på det här området.

Anf. 101 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Jag vill än en gång understryka att jag uppskattar kulturministerns engagemang i frågan. Jag är dock lite ängslig för att ett möte med näringslivet skulle kunna innebära bara ett möte och ingenting mer, ungefär på samma sätt som regeringen har hanterat tillväxtsamtalen med näringslivet.

Det är viktigt att det verkligen händer något på det här området, och jag är övertygad om att till exempel införande av kulturcheckar skulle kunna innebära ett stort lyft både för kultursektorn och för hälsan.

Visst – bjud gärna in näringslivet till samtal, men det får inte stanna där, utan det måste också komma konkreta förslag, som till exempel införande av kulturcheckar.

Anf. 102 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Nu tycker jag ju att regeringens samtal med näringslivet har gett ganska snabba resultat. När det gäller ohälsifrågorna har vi ju kommit fram till en rad beslut som nu realiseras. Regeringen befinner sig nu mitt uppe i samtal kring andra frågor, till exempel skattefrågor och annat som är viktigt för tillväxten.

Det här är faktiskt också en fråga av betydelse för tillväxten eftersom det har en tydlig koppling till hälsan. Det vi ser framför oss är att just företag, fackliga organisationer och andra som har en direkt egen konkret erfarenhet av hur man kan jobba ska få berätta hur de har gjort. Jag tror att vi kan lära av det. Varken vi i Regeringskansliet eller ni som sitter här i kammaren sitter inne med alla goda förslag själva. Jag tror att det är viktigt att lyssna till andra och få fler idéer. Kanske slutar det med kulturcheckar, vem vet? Men jag tror inte att vi ska börja med att vara övertygade om att vi redan har de färdiga lösningarna. Men resultatet blir viktigt.

Prioriteringsutredning i socialtjänsten

Anf. 103 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! En majoritet av landets socialnämndsordförande anser att det behövs ett nationellt prioriteringsarbete som stöd för socialtjänsten enligt en enkät i tidningen Kommun-Aktuellt. Samma krav drivs av Föreningen Sveriges Socialchefer. Jag tycker att det är viktigt att lyssna på de signalerna. Vi vet ju från hälso- och sjukvården att prioriteringsarbetet är riktigt nödvändigt och har haft stor betydelse när det handlar om hur man fördelar resurser.

En offensiv socialtjänstminister lyssnar självfallet på de här signalerna, och därför vill jag fråga Morgan Johansson om han är beredd att initiera en prioriteringsutredning även inom socialtjänsten.

Anf. 104 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det görs ju varenda dag prioriteringar inom socialtjänsten: vem man ska hjälpa först, hur man ska gå till väga eller i vilken situation som det är viktigast att lägga ned mest resurser. Jag är emellertid rädd för att om vi skulle föra upp en prioriteringsdiskussion på ett nationellt plan på det sättet som jag tror att en del av förslagsställarna är ute efter så skulle vi hamna i en situation där vi kom att ställa väldigt svaga grupper emot varandra, till exempel barn som far illa i förhållande till missbrukare eller hjälp till prostituerade i förhållande till socialbidragstagare – alla de där svåra konflikterna som man ju måste lösa ute i vardagen, men där det är väldigt svårt att ge några nationella regler för hur de faktiskt ska klaras.

Jag är därför mer intresserad av att föra en diskussion om socialtjänstens resurser när det gäller hela den här sektorn. Därför har vi också från regeringens sida initierat en rad utredningar som ska leda fram till ett lyft av socialtjänsten.

Prot. 2003/04:64
5 februari

Frågestund

Anf. 105 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Efter 18 år i en socialnämnd vet jag att det är många vardagsprioriteringar som görs. Det är inte det jag pratar om. Jag pratar om att det behövs ett prioriteringsarbete motsvarande hälso- och sjukvårdens där man ser till att det inte händer att svaga grupper ställs mot varandra utan där man ser till att de mest utsatta och de svagaste kommer i första hand.

Jag tycker att socialtjänstministern skulle gå mer på offensiven, lyssna på professionen, lyssna på dem som faktiskt gör vardagsprioriteringarna och vara mer förstående för att det är ganska kloka synpunkter som framförs från de berörda.

Anf. 106 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Det är klart att vi ska gå på offensiven, men jag tror att vi nog ska göra det på ett lite annat sätt. Det handlar bland annat om att lyfta den sociala barn- och ungdomsvården som vi talade om tidigare under den här frågestunden. Där hoppas vi kunna lägga fram en nationell handlingsplan under mandatperioden. Det handlar också om speciellt missbrukarvården, som i sin tur också innebär att vi pekar ut ett område inom socialtjänstens verksamhetsområde som vi tycker är särskilt viktigt. Men varje gång man gör sådana satsningar måste man också vara beredd att ta diskussionen om resurserna för detta.

Men jag är som sagt rädd för att gå in i den stora diskussion där det kanske handlar om att på ett nationellt plan vara beredd att prioritera bort vissa grupper som man inte ska befatta sig med ute i kommunerna. Den diskussionen vill jag inte föra, därför att jag tycker att socialtjänsten också framgent ska ha ett väldigt brett ansvar för den sociala situationen lokalt. De prioriteringarna måste man också klara av att göra lokalt.

Ansaret för människohandels offer

Anf. 107 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Min fråga går också till statsrådet Morgan Johansson eftersom hans ansvarsområde enligt hemsidan ska omfatta socialtjänstens stöd till utsatta grupper.

Det finns grader i helvetet, men jag har svårt att tänka mig en mer utsatt grupp än den grupp som vi tyvärr alltför ofta hittar i Sverige och som har varit utsatt för människohandel. Det råder stor oklarhet huruvida denna grupp människor hamnar under just Socialdepartementet eller om det är Migrationsverket som har ansvar för dem. Vi märker att man inte riktigt vet hur man ska lösa det här problemet eller hur man ska agera.

Trots att det är ett prioriterat område från regeringens sida visas de här kvinnorna ut eftersom ingen anser sig ha ansvaret för den gruppen. Ingen anser sig ha pengarna.

Människohandeln sprider sig också över ett väldigt stort område. Det är många ministrar som borde samarbeta i denna fråga. Men den minister som hittills har varit mest frånvarande är faktiskt socialministern. Därför gör jag nu ett försök med socialtjänstministern i stället och frågar om han anser att hans uppdrag även omfattar denna grupp utsatta människor och vad han i så fall avser att göra.

Anf. 108 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Självklart har socialtjänsten ett ansvar också för den gruppen människor så länge de befinner sig i Sverige. Sedan är frågan vilka regler som ska gälla när väl en domstolsprocess är avslutad. Det är ju fråga om utlänningslagen och asylprövningen. Men under den tid som de här kvinnorna, som det i första hand är, befinner sig i Sverige är det vistelsebegreppet inom socialtjänstlagen som gäller. Därmed är det också socialtjänstens ansvarsområde.

Anf. 109 TINA ACKETOFT (fp):

Fru talman! Det gläder mig alldeles oerhört. Och jag är övertygad om att det är många med mig som gläder sig åt att socialtjänstministern anser att detta är hans fråga. Då kanske vi kan få andra svar än de jag har fått tidigare som löd så här: Det finns i dag inget som hindrar att socialtjänsten hjälper till med bostad och socialt stöd. Det är den typen av svar vi tidigare har fått från de ministrar som har varit berörda.

Då ska jag också säga att socialtjänstministern säkert vet att han har ett alldeles ypperligt tillfälle att faktiskt göra skillnad här och inte bara tillsätta en utredning som vi vet brukar ta ett antal år. Nu pågår nämligen ett EU-finansierat samverkansprojekt mellan myndigheterna som faktiskt leds av Kvinnoforum. Det är som sagt inga pengar från regeringen utan detta är EU-pengar. Här har alltså socialtjänstministern ett ypperligt tillfälle att se till att detta projekt ros i hamn.

Vi kanske till och med, som önskemålet är, kan få se en förändring snabbt. Stockholm kan få utses som ett pilotprojekt där vi kan få de olika myndigheterna att samverka, så att vi inte avvisar dessa kvinnor med vändande båt, som vi faktiskt gör i dag.

Anf. 110 Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s):

Fru talman! Jag tror liksom frågeställaren att vi måste bli mycket bättre över huvud taget på att hantera den här frågan.

Jag satt i Sexualbrottskommittén som ju utredde straffrätten när det gällde människohandelsfrågor. Vi kriminaliserade hela förfarandet, från rekryteringsfallet, ofta i Östeuropa, till överförandet till Sverige och sedan den nästan slavliknande verksamhet som det här har handlat om. På det sättet kunde vi flytta fram positionerna. Vi fick en ny lagstiftning på plats.

Det är nog så att vi har blundat alltför länge för den här problematiken, framför allt när den här handeln släpptes lös under 90-talet då fler och fler kvinnor mot sin vilja drogs in i detta. Här har vi ett självklart ansvar från Sveriges sida att när vi stöter på och rullar upp den här typen av härvor också se till att vara med och stödja de utsatta kvinnorna i den här situationen.

När det gäller enskilda projekt är jag däremot rädd att jag inte kan svara på rak arm hur vi ska handla i den frågan.

Prot. 2003/04:64
5 februari

Anf. 111 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed var frågestunden avslutad. Jag tackar samtliga deltagare.

9 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Motioner

med anledning av prop. 2003/04:48 Åtgärder mot barnäktenskap och tvångsäktenskap

2003/04:L11 av Yvonne Andersson m.fl. (kd)

2003/04:L12 av Mia Franzén m.fl. (fp)

med anledning av prop. 2003/04:59 Prövning av verkställighetshinder i utlänningsärenden

2003/04:Sf21 av Ulla Hoffmann m.fl. (v)

2003/04:Sf22 av Per Westerberg m.fl. (m)

2003/04:Sf23 av Lennart Hedquist m.fl. (m)

2003/04:Sf24 av Bo Könberg m.fl. (fp)

2003/04:Sf25 av Birgitta Carlsson m.fl. (c)

2003/04:Sf26 av Sven Brus m.fl. (kd)

2003/04:Sf27 av Mona Jönsson m.fl. (mp)

med anledning av prop. 2003/04:62 Avgift till den kompletterande arbetslöshetskassan

2003/04:A5 av Anders G Högmark m.fl. (m)

2003/04:A6 av Annelie Enochson m.fl. (kd)

med anledning av skr. 2003/04:53 Resultat och kostnader i asylprocessen

2003/04:Sf20 av Mona Jönsson m.fl. (mp)

med anledning av skr. 2003/04:54 Handlingsplan för åtgärder inom hästsektorn

2003/04:MJ38 av Agneta Ringman (s)

2003/04:MJ39 av Sven-Erik Sjöstrand och Kjell-Erik Karlsson (v)

2003/04:MJ40 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)

2003/04:MJ41 av Kenth Högström och Åsa Lindestam (s)

2003/04:MJ42 av Michael Hagberg och Fredrik Olovsson (s)

2003/04:MJ43 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)

2003/04:MJ44 av Marie Wahlgren m.fl. (fp)

2003/04:MJ45 av Jan Andersson m.fl. (c)

med anledning av framst. 2003/04:RRS1 Riksrevisionens styrelses framställning angående djurskyddstillsynen

2003/04:MJ33 av Sven Gunnar Persson m.fl. (kd)

2003/04:MJ34 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. (m)

10 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 5 februari

2003/04:281 av *Anna Grönlund* (fp) till finansminister Bosse Ringholm
Inkomstskatten

2003/04:282 av *Anna Grönlund* (fp) till statsrådet Hans Karlsson
Ungdomsarbetslösheten i Norrbotten

2003/04:283 av *Börje Vestlund* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Trafik- och fordonssituationen

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 5 februari

2003/04:686 av *Helena Bargholtz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Avveckling av specialdomstolar

2003/04:687 av *Hillevi Engström* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Utökad information om pågående beredningsarbete inom Justitiedepartementet

2003/04:688 av *Carina Hägg* (s) till justitieminister Thomas Bodström
Tingsrätten i Värnamo

2003/04:689 av *Cecilia Widegren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ökande brottslighet

2003/04:690 av *Johan Linander* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Identitetskontrollen av intagna på fängelser

2003/04:691 av *Kent Härstedt* (s) till justitieminister Thomas Bodström

Borgerliga vigselförrättare

2003/04:692 av *Karin Thorborg* (v) till justitieminister Thomas Bodström
Automatisk hastighetsövervakning i Dalarna

2003/04:693 av *Niclas Lindberg* (s) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Försäljning av statlig mark
2003/04:694 av *Gunnar Nordmark* (fp) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Lagen om allmännyttiga bostadsföretag
2003/04:695 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Lars-Erik Lövdén
Stöd till ombyggnation av bostäder
2003/04:696 av *Elina Linna* (v) till socialminister Lars Engqvist
Säkrare läkemedelsanvändning
2003/04:697 av *Sven-Erik Sjöstrand* (v) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Hästkörkort
2003/04:698 av *Hans Backman* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Insatser i Hälsingland och Gästrikland
2003/04:699 av *Fredrik Olovsson* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Brukarregistrering i vägtrafikregistret
2003/04:700 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildningsminister Thomas Östros
Skolornas beredskap mot självmord

Prot. 2003/04:64
5 februari

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 4 februari

2003/04:629 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till statsrådet Ulrica Messing
Avverkningen av Sörfligget
2003/04:642 av *Gunnar Axén* (m) till finansminister Bosse Ringholm
Dubbelbeskattningsavtal med Taiwan

den 5 februari

2003/04:624 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Kostnad för utveckling av nätverksbaserat försvar
2003/04:656 av *Allan Widman* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Terrorutredningens inverkan på försvarsbeslutet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 10 februari.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.56 och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Meddelande om utrikespolitisk debatt.....	1
3 § Svar på interpellation 2003/04:244 om centraliseringen av Högskolan Trollhättan/Uddevalla	1
Anf. 1 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	1
Anf. 2 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	2
Anf. 3 PETER JONSSON (s).....	3
Anf. 4 LENNART NILSSON (s).....	3
Anf. 5 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s).....	3
Anf. 6 KENT OLSSON (m).....	4
Anf. 7 ÅSA TORSTENSSON (c).....	5
Anf. 8 BRITT BOHLIN OLSSON (s).....	5
Anf. 9 LARS BÄCKSTRÖM (v).....	6
Anf. 10 LARS TYSKLIND (fp).....	7
Anf. 11 ANITA BRODÉN (fp).....	8
Anf. 12 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	8
Anf. 13 ROSITA RUNEGRUND (kd).....	9
Anf. 14 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s).....	9
Anf. 15 LARS BÄCKSTRÖM (v).....	10
Anf. 16 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	10
Anf. 17 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	11
Anf. 18 INGEMAR VÄNERLÖV (kd).....	11
Anf. 19 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	12
4 § Svar på interpellation 2003/04:245 om treterminssystem vid högskolan.....	12
Anf. 20 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	12
Anf. 21 ULF NILSSON (fp).....	13
Anf. 22 NILS-ERIK SÖDERQVIST (s).....	14
Anf. 23 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	14
Anf. 24 ULF NILSSON (fp).....	15
Anf. 25 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	16
Anf. 26 ULF NILSSON (fp).....	17
Anf. 27 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	17
5 § Svar på interpellation 2003/04:246 om åtgärder inom skolan för att förebygga brott och förstärkning av samhällets värdegrund	18
Anf. 28 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	18
Anf. 29 SOFIA LARSEN (c).....	19
Anf. 30 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	20
Anf. 31 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	21
Anf. 32 SOFIA LARSEN (c).....	22
Anf. 33 TORSTEN LINDSTRÖM (kd).....	23
Anf. 34 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	24
Anf. 35 SOFIA LARSEN (c).....	25
Anf. 36 Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s).....	26

6 § Svar på interpellation 2003/04:239 om införande av vårdgarantin.....	26
Anf. 37 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	26
Anf. 38 BO KÖNBERG (fp).....	27
Anf. 39 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	27
Anf. 40 ULRIK LINDGREN (kd)	28
Anf. 41 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	29
Anf. 42 BO KÖNBERG (fp).....	30
Anf. 43 CARL-AXEL JOHANSSON (m)	31
Anf. 44 ULRIK LINDGREN (kd)	31
Anf. 45 Socialminister LARS ENGQVIST (s)	31
Anf. 46 BO KÖNBERG (fp).....	31
7 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden	31
Ajournering.....	32
Återupptagna förhandlingar	32
8 § Frågestund	32
Anf. 47 ANDRE VICE TALMANNEN	32
<i>Besparingar inom försvaret.....</i>	<i>32</i>
Anf. 48 OLA SUNDELL (m)	32
Anf. 49 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	32
Anf. 50 OLA SUNDELL (m)	32
Anf. 51 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	33
<i>Handläggningstider i asylärenden</i>	<i>33</i>
Anf. 52 LEIF JAKOBSSON (s)	33
Anf. 53 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	33
Anf. 54 LEIF JAKOBSSON (s)	34
<i>Utlänningsnämnden.....</i>	<i>34</i>
Anf. 55 ERIK ULLENHAG (fp).....	34
Anf. 56 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	34
Anf. 57 ERIK ULLENHAG (fp).....	34
Anf. 58 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	35
<i>Omförhandling av JAS-kontrakten</i>	<i>35</i>
Anf. 59 LARS ÅNGSTRÖM (mp)	35
Anf. 60 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	35
Anf. 61 LARS ÅNGSTRÖM (mp)	36
Anf. 62 Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	36
<i>Utlänningsnämnden.....</i>	<i>36</i>
Anf. 63 SVEN BRUS (kd)	36
Anf. 64 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	36
Anf. 65 SVEN BRUS (kd)	37
Anf. 66 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	37
<i>Övergångsregler vid EU:s utvidgning.....</i>	<i>37</i>
Anf. 67 BIRGITTA CARLSSON (c).....	37
Anf. 68 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	37
Anf. 69 BIRGITTA CARLSSON (c).....	38
Anf. 70 Statsrådet BARBRO HOLMBERG (s)	38
<i>Övervakning av unga lagöverträdare.....</i>	<i>38</i>

Anf. 71	MAGDALENA ANDERSSON (m)	38
Anf. 72	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	39
Anf. 73	MAGDALENA ANDERSSON (m)	39
Anf. 74	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	39
<i>Skolskjutsar för handikappade barn</i>		40
Anf. 75	SONJA FRANSSON (s)	40
Anf. 76	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	40
Anf. 77	SONJA FRANSSON (s)	40
Anf. 78	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	41
<i>Regional kulturpolitik</i>		41
Anf. 79	LENNART KOLLMATS (fp)	41
Anf. 80	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	41
Anf. 81	LENNART KOLLMATS (fp)	41
Anf. 82	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	42
<i>Kvinnor i krishantering</i>		42
Anf. 83	BERIT JÓHANNESSON (v)	42
Anf. 84	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	42
Anf. 85	BERIT JÓHANNESSON (v)	43
Anf. 86	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	43
<i>Skolverkets kontroller</i>		43
Anf. 87	ERLING WÄLIVAARA (kd)	43
Anf. 88	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	43
Anf. 89	ERLING WÄLIVAARA (kd)	44
Anf. 90	Utbildningsminister THOMAS ÖSTROS (s)	44
<i>Sänkningen av bokmomsen</i>		44
Anf. 91	LARS WEGENDAL (s)	44
Anf. 92	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	45
Anf. 93	LARS WEGENDAL (s)	45
Anf. 94	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	45
<i>Svenska Sjöräddningssällskapet</i>		45
Anf. 95	LENA ADELSON LILJEROTH (m)	45
Anf. 96	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	46
Anf. 97	LENA ADELSON LILJEROTH (m)	46
Anf. 98	Försvarsminister LENI BJÖRKLUND (s)	46
<i>Kultur som personalvård</i>		47
Anf. 99	GUNILLA TJERNBERG (kd)	47
Anf. 100	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	47
Anf. 101	GUNILLA TJERNBERG (kd)	47
Anf. 102	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	48
<i>Prioriteringsutredning i socialtjänsten</i>		48
Anf. 103	KENNETH JOHANSSON (c)	48
Anf. 104	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	48
Anf. 105	KENNETH JOHANSSON (c)	49
Anf. 106	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	49
<i>Ansaret för människohandels offer</i>		49
Anf. 107	TINA ACKETOFT (fp)	49
Anf. 108	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	50
Anf. 109	TINA ACKETOFT (fp)	50
Anf. 110	Statsrådet MORGAN JOHANSSON (s)	50

Anf. 111 ANDRE VICE TALMANNEN	51
9 § Bordläggning.....	51
10 § Anmälan om interpellationer	52
11 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	52
12 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	53
13 § Kammaren åtskildes kl. 15.05.	54

Elanders Gotab, Stockholm 2004